

URFA ve Hz. EYYÛB

Mehmet OYMAK

İLAVELİ
YENİ
BASKI

URFA VE HZ. EYYÛB

Mehmet OYMAK

MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN
ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE
AYŞE ÖCAL TARAFINDAN
2017 YILINDA BAĞIŞLANMIŞTIR. No:1

Hz. İbrahim'in yaptığı ve Kur'an-ı Kerim'in dili ile bize bildirilen aşağıdaki duayla, biz de dua ediyoruz:

“EY RABBİMİZ. HESAP KURULACAĞI KIYAMET GÜNÜ, BENİ, ANNEMİ, BABAMI VE BÜTÜN MÜ’MİNLERİ BAĞIŞLA.....”

URFA VE HZ. EYYÛB

Değerli Hocamız, Bâliğimiz,
Hüsnü ve Sarraf Ademini,
Mehmet Hulusi ÖCAL'a hür-
metlerine Mehmet OYMAK

Mehmet Oymak
Sanlıurfa
17.07.2006

İsteme Adresi
DERGAH KİTABEVİ
Göller Cad. Sakıbiye sok. No: 5
Tel: 0414 216 03 63
ŞANLIURFA

Kitabın Adı :

URFA VE HZ. EYYÛB

Mehmet OYMAK

I. Basım : Ocak 1994

Harran Yayınları no: 10

Lazer Ofset ve Matbaa Tesisleri /ANKARA

Kitabın Adı :

URFA VE HZ. EYYÛB

Mehmet OYMAK

II. Basım: Aralık 2002

Dergah Kitabevi / Şanlıurfa

Haberleşme Adresi :

Harran Dergisi

Rızvaniye Camii medresesi

No: 33

Balıklığöl /ŞANLIURFA

e-mail : moymak@harran.edu.tr

Yayın Hazırlık - Kapak

Pusat Ajans 0 216 398 33 00

3. Baskı

İstanbul, 2003

Mehmet OYMAK

1950 yılında Şanlıurfa'da doğdu. Atatürk İlkokulunu bitirdikten sonra, orta öğrenimini Urfa Lisesinde tamamladı. Yüksek Öğrenimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, Yüksek Lisansını Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptı. 1970 yılında Urfa Lisesinde Öğretmenliğe başladı. Liselerde 14 yıl öğretmenlik ve yöneticilikten sonra sekiz yıl Şanlıurfa Belediye Başkan Yardımcılığı yaptı. 1993'de Harran Üniversitesi'ne geçti. 4,5 yıl Şanlıurfa Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü yaptı. Halen Harran Üniversitesinde ders vermektedir. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

Araştırma ve Mesleki Çalışmaları: Urfa Harran Üniversitesi (Kitapçık-1975), Adsız Kitap (Şiir), Hz.İbrahim ve Urfa (Araştırma-Folklor, 4 Baskı yaptı), Leyla ile Mecnun (Şiir), The Guide Urfa And Harran (A.Cihat KÜRKCÜOĞLU ile beraber, Araştırma-Tanıtım), Urfa ve Hz.Eyyûb (Araştırma-Folklor) Şanlıurfa'dan Derlenen Atasözleri ve Deyimler (Dil-1998); Peygamberler Şehri Urfa ve Harran /Urfa And Harran (Araştırma, Tarih,Tanıtım-1998). Leyla ile Mecnun Şiir (2002) çalışmaları kitap halinde yayınlanmıştır. Çeşitli dergi ve gazetelerde araştırma ve inceleme yazı ve makaleleri yayınlanmıştır. 1974 yılında Harran Üniversitesi'nin kurulması için arkadaşlarıyla beraber "HARRAN ÜNİVERSİTESİ GAZETESİ"ni çıkardılar. Ayrıca aylık Kültür ve Folklor Dergisi "HARRAN"ı, 1975 yılında Urfa'ya HARRAN ÜNİVERSİTESİ'NİN gerekliliğini anlatan bir risaleyi yayınlamışlardır. Urfa ile ilgili 20 kadar yanında çeşitli derecelerde katkıları olmuştur.

Yöneticilik Çalışmaları: Milli Eğitim'de on, Belediye de 8, Üniversite' de 5 yıl olmak üzere çeşitli kademelerde 23 yıl yöneticilik yapmıştır. İki tane Lisenin kurucusu olarak çalışmış

ve Belediye teşkilatının yeniden yapılanmasında 20 kadar dairenin kuruluşunu koordine etmiştir.

Sosyal ve Kültürel Çalışmaları: Üniversite'de Öğrenci Derneği, Ankara'da Urfa Yardımlaşma Derneği, Harran İhtisas Spor Kulübü, Harran Üniversitesi Kurma Derneği, Dicle Üniversitesi Vakfı, Harran Üniversitesi Geliştirme Vakfı, Urfa Spor Kulübü, Çevre Vakfı, ŞURKAV gibi kuruluşlarda kurucu üye, mütevelli heyet üyesi veya yönetim kurulu üyesi olarak çalışmış ve çalışmaktadır. Türkiye Yazarlar Birliği Üyesidir.

1993 yılında Urfa Kültürüne Hizmet ödülü almıştır.

Folklor konusunda yayınları, geniş bir arşivi ve koleksiyonu vardır. Tiyatro ve halkoyunculuğu yapmış, eğittiği ekip Türkiye birinciliği dahil, dereceler almıştır. Halkoyunları Değerlendirme Kurulu Üyeliğine hak kazanmıştır. Tarihi eser restorasyonları ve çevre düzenlemesi uygulamaları yapmış ve yapmaktadır.

Eyyûb Nebi Beldesindeki makamların onarımı ve çevre düzenlemesi projesinin uygulamasında görev almıştır. Urfa'da yerel imkanlarla ilk defa Halepli Bahçedeki "Sakıp Efendi Konağı'nın" restoresinin; sorumluluğunu yüklenerek Urfa Evlerini Kurtarma çalışmalarına önyak olmuştur.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Hz. Eyyûb Peygamber.....	11
Hz. Eyyûb'un Özellikleri.....	11
Sıkıntılarının Başlaması	12
Mallarını ve Çocuklarını Kaybetmesi	13
Hz. Eyyûb'un Hastalanması.....	13
Örnek Hanım Hz. Rahime Ana	14
Şeytan Sahneye Çıkıyor.....	14
Sabır.....	15
Hz. Eyyûb'un Allah'a Seslenişi.....	16
Allah'ın İnsanlara Emirlerini Kolaylaştırması	18
Kaybettiklerinin Misliyle Verilmesi	18
İmam-ı Gazali'de Sabır ve Sabredenler	19
Tıbyan Tefsirinde Hz.Eyyûb	23
İbn-i Kesir'in Hadislerle Yaptığı Tefsirde Hz. Eyyûb	25
Bediüzzamandan Hz. Eyyûb Sabrına Bir Yorum	28
Hz. Eyyûb ile İlgili Bazı Bilgiler	29
Hz. Eyyûb'un Soyu.....	30
Hz. Eyyûb'ün Yaşadığı Yer	30
Hz. Eyyûb'ün DoğduğuYer	31
Hz. Eyyûb ve Urfa	32
Eyyûbiye Mahallesi.....	32
Çile Mağarası.....	32
Şifalı Kuyu.....	33
Şifalı Hamam.....	33
Guta ve Kutiler	33
Rahime Ve Eyyûb Adları.....	34
Eyyûb Nebi Beldesi.....	34
Hz. Eyyûb'ün Türbesi.....	35
Hz. Elyesa Makamı.....	37
Hz. Rahime Türbesi	38
Tılgoran Köyü.....	39
Gırlavık Köyü.....	39
Şeyh Sünnusi'nin Urfa'yı Ziyareti.....	40
Sonuç.....	40

Hız. Eyyûb Makamlarının Onarımı.....	41
Eyyûb Nebi Onarım Kitabesi.....	44
Hız. Eyyûb Nebi.....	45
Eyyûb.....	46
Ya Eyyûb.....	47
Sabreyle Eyyûb.....	48
Kısaca Urfa Tarihi	48
Bölgenin Yazılı Tarih Öncesi.....	48
Urfa'nın Kuruluşu.....	48
Urfa'nın Tarihindeki Adları.....	49
İslami Hakimiyet Dönemi.....	50
Bölgenin Özellikleri	54
Şanlıurfa'nın Görülmeye Değer Yerlerinin Bazıları	54
Camiler Ulu Cami	54
Eyyûbi Medresesi.....	55
Ebubekir Şeyh Sebili ve Türbesi	55
Eyyûbi Medresesi Çeşmesi.....	56
Firuz Bey Çeşmesi.....	56
Rızvaniye Camii.....	56
Rızvaniye Medresesi.....	57
Halil-ür Rahman Camii.....	57
Halil-ür Rahman Medresesi.....	57
Hasan Padişah Camii.....	58
Sultan Hamamı Ve Keçeciler Hamamı.....	58
Gümrük Hanı.....	58
Çarmelik Han Kervansarayı.....	59
Harran Şehri	60
Sağmatar Ören Yeri.....	61
Şuayb Şehri Harabeleri.....	62
Peygamberler Şehri Urfa	63
Hız. İbrahim	63
Hız.Elyesa	66
Hız. Şuayb Şehri	66
Cudi Dağı Ve Hız. Nuh.....	67
Soğmatar Ve Hız. Musa	67
Hız. Lut	68
Urfa'yı Gezeceklere Bir Program	70

ÖNSÖZ

Bu kitabımızdaki bilgilerin dayanaklarından birisi din ve tarih, diğeri de geleneklerdir.

Geleneğimizde kitaba “Allah’a hamd, Resulü’ne selat ve selam” ile başlanır. Bizde bu usule uyarak sizleri selamlıyoruz.

Urfa bölgesi hakkında başta HARRAN DERGİSİ olmak üzere; şiir, mekale ve kitap olarak bir çok çalışma ve yayın yaptık. Konumuz olan Urfa ve Hz. Eyyûb kitabı da aynı kapsamdaki bir çalışmadır. Neden bu çalışmaları yapıyoruz. Bunda birkaç amacımız var. Bunlar:

Birincisi; Özellikle Hz. Eyyûb ile ilgili ayrı ayrı yerlerde bulunan bilgileri bir araya getirmek.

İkincisi; Halk arasında söylenen veya çok dar çevrelerde bilinen bilgileri yazıya geçirmek daha geniş kesimlere ulaşmasını sağlamak.

Üçüncüsü; Urfa ve Hz.Eyyûb konusunu gündeme getirerek ilgilenen çevrelerin değerlendirme yapmalarını sağlamak.

Dördüncüsü; Hz. Eyyûb’un Urfa’da yaşadığına inanmadıkları (Hz. İbrahim ve Urfa konusunda da aynı düşüncede oldukları) halde ve özel sohbetlerinde Urfa ile ilişkilerini de inkar ettikleri halde; dernek ve kurumları kullanan; Urfa ve Hz. Eyyûb – Urfa ve Hz. İbrahim isimli kitaplar yazarak menfaat temin edenlere, biraz olsun bilgiler vermek. Böylece onları da Urfa’nın peygamberler şehri olduğuna inandırmak ve ikiyüzlülükten kurtarmak.

Makamların tespiti, incelenmesi ve tanıtımı konusunda yapılanları açıklamak için en güzel misal Eyyûb Nebi Beldesidir. Belki bin yıllardır bu makamlar bilinmektedir. Yüzyıllardır vakfiyelere konu olmuştur. IV. Murat döneminde ise ciddi bir şekilde vakıf tesisi edilmiştir. Buna rağmen çok az

bir kesim buraları bilmekte idi. 1990 yılından itibaren ilgilenmemiz sonunda Eyyûb Nebi Beldesi bu günkü konumuna gelmiştir.

Önemle belirteyim ki Eyyûbiye de, Mevlüthalil’de ve Halepli’de üç tane önemli mağaranın yerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bunlardan Eyyûbiyedeki için önemli bilgiler elde ettik. Bu baskıya yetişir umundaydım. Ancak olmadı. En kısa zamanda bu konudaki çok önemli bilgileri kamuoyuna duyurmaya çalışacağım.

Urfa bu kitapta ve diğer kitaplarımızda da göreceğiniz gibi peygamber makamları açısından şanslı bir şehirdir. Bu sebeple gönül insanların akınına uğramaktadır.

“**Manevi Makamlar**” diye de adlandıracağımız bu yerler; insanların kendilerini huzura bıraktığı mekanlardır. Buralarda duygular daha içten dualar daha güzel dile gelir.

İnançla yapılan ve huzur veren bu ziyaretler ve gidiş-gelişler, insanların birbirlerini daha çok sevmesine, dostluğa, kardeşliğe ve barışa katkıda bulunmaktadır.

Biz Yüce Allah’ tan, insanlığa kendisini bilmelerini ve emirleri doğrultusunda yaşamalarını nasip etmesini sabırla diliyoruz.

“Muhakkak Allah sabredenlerle beraberdir.”

Mehmet OYMAK

Aralık 2002

İTHAF:Ailemin maddi ve manevi imkanlarını bu tür çalışmalara harcamama hoşgörü ile bakan eşim H. Nuray, kızım H.Esra, oğullarım Ahmet Eymen ve Muhammed Fatih’e teşekkür ederim. M.O.

HZ. EYYÛB PEYGAMBER

KURAN-I KERİMDE ANILMASI

“Peygamberler arasında EYYÛB’u da yad et! Zira Eyyûb: “Allah’ım, vücudumu hastalıktan zayıflıktan ve takatsızlık kapladı. Merhamete muhtaç bir hale geldi. Sen ise Rabb’im, merhametlilerin en şefkatlisisin.” diye Rabb’ine dua etti.”

Evet Kur’an-ı Kerim’de; Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v)’e yukarıdaki şekilde hitap edilerek Hz. Eyyûb anılmıştır.

Hz. Eyyûb dünya nimetleri ile nimetlenmişti. Peygamber çocuğu olan bir anneden geliyordu. Annesi Hz. İbrahim ailesinden, Hz. Lut peygamberin kızı idi. Peygamber soyundan bir hanım ile evli idi. Hz. Rahime anamız Hz. Yakub’un evladından Hz. Yusuf’un oğlunun kızı, peygamber torunu idi. İman şerefine saf ve temiz mensupları idiler.

HZ. EYYÛB’UN ÖZELLİKLERİ

Hz. Eyyûb Peygamberin her kaynakta şekli ve görünümü şöyle anlatılır:

Başı büyük, kıvrıkcık ve gür saçlı, kısa ve kalın boyunlu idi. Gözleri güzeldi. Kuvvetli pazuları vardı. İri vücutlu, güçlü, kuvvetli ve sağlıklı idi. Heybetli bir kişiydi.

Hz. Eyyûb, evlat nimeti ile nimetlenmişti. Kızları ve oğulları vardı. Peygamber ailesinden idi. Kız ve erkek evlatlarının mutlu yuvaları ve yaşantıları vardı.

Hadsiz ve hesapsız servet sahibi idi. Mal ve mülkleri vardı. Her biri binlerden oluşan bin koyun sürüsü, sağimlık inek sürüleri, eşekleri, develeri vardı. Bunların sığacağı kadar geniş bir memlekette, arazilere sahipti. Verimli ve sulak olan bir memleket çevresiyle beraber kendisinini.

Bu arazileri çiftle sürebilecek kadar sığırları, bu çiftçiliği yürütecek kadar çalışanları, işçileri ve köleleri vardı. Yığınlarla ve ambarlar dolusu arpa, buğday ve tahıl elde ederdi.

Cömertti, misafirperverdi. Misafiri çok sever, çok ikram ederdi. Cömertlikle insanlara yardımda bulunurdu. Yolcuların yardımına koşardı.

Hz. Eyyûb Aleyhiselam, Allah'ın peygamberi idi. Güzelliklere sahip bir kuldu.

Ve Allah'a çok şükrederdi...

SIKINTILARIN BAŞLAMASI

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“En çok sıkıntıya uğrayanlar peygamberlerdir. Sonra salihlerdir. Sonra derecelerine göre diğer insanlardır. Kişi dinindeki derecesine göre imtihan edilir. Eğer dininde sağlam ise musibeti de arttırılır.”

Hz. Eyyûb'a gelen sıkıntı ve hastalıkların gerçek sebebi yukarıdaki hadis-i şerifle en doğru şekilde izah edilebilir.

Onun hastalık ve felaketlere uğraması halk arasında ki yorumlarda şeytanla bağlantılı anlatılmıştır. Ancak bu yorumların doğru olması tevhid inancına uygun düşmemektedir. Doğru değildir.

Yüce Allah, yüksek dereceler vermek için ve bazen de insanlara örnek olabilsin diye bazı kullarını bu tür imtihanlara tabi tutmuştur.

Hz. Eyyûb, sahip olduğu bu nimetlerden hem faydalanmakta hem de faydalandırmaktadır. Kendisi, aile fertleri ve çevresi bu nimetlerle yaşamaktadır. Yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine cömertçe yardımda bulunmakta; misafirlere ikram etmektedir.

MALLARINI VE ÇOCUKLARINI KAYBETMESİ

70 yaşına kadar yaşadığı bu hayatta sıra bu defa sıkıntılara gelmiştir. Mallarının ve sürülerinin telef olduğu haberi kendisine gelmiştir. Bütün mallarını kaybetmesiyle fakirleşmiştir. Muhtaç hale düşmüştür. Çok kısa bir sürede yoksullaşmıştır.

Bu sıkıntılarla baş etmeye çalışırken bu defa evlatlarının tamamının kazaya kurban gittiği ve öldüğü haberleri gelmiştir. Bütün servetini ve bütün evlatlarını kaybetmenin büyük acısını yaşayan Hz. Eyyûb sabır nimetine sarılmıştır. Artıkça artan sıkıntıları onun yüce Allah'a teslimiyetini eksiltmemiş, tam aksine şükürünü de sabrını da arttırmıştır. "Ey Allah'ım. Sen verdin. Sen aldın." Sözü onun tam olarak teslimiyetini anlatır.

HZ. EYYÛB'UN HASTALANMASI

Derece derece artan felâketler Hz. Eyyûb'un sıkıntılarını da derece derece arttırır.

Mallarını ve evlatlarını kaybettikten sonra hanımı ile sağlık içinde yaşarken sıra kendisine gelmiştir. Onun sapa sağlam vücudunda, hastalıklar belirmeye başlamıştır. Giderek hem zayıflamış hem de takattan düşmüştü. Bir de geçim sıkıntıları başlamıştı. Kendisi de hizmete ve bakıma muhtaç hale gelmişti.

O zenginliklerden sonra, o evlat acılarından sonra uğranılan fakirlik ve yoksulluk ile yaşarken; şimdi de hastalıklar gelip çatmıştı. Hz. Eyyûb'u zayıf ve takatsiz bırakmıştı.

Bu durumda Hz. Rahime onun bakım ve hizmetini yapmaktan geri durmaz ve kendisini hoş tutardı. Birde yiyecek temini için koştururdu. Sağda solda ufak tefek işler yaparak geçimlerini temin etmeye çalışırdı.

ÖRNEK HANIM HZ. RAHİME ANA

Hiz. Rahime, hem peygamber soyundan hem de peygamber hanımı idi. Hiz. Eyyûb'a da uygun bir eş idi. Allah'ın emirlerine itaatkar, verdiklerine şükreden bir hanım idi. Önce verip sonra alsa da o daima Allah'a şükrederdi.

Hiz. Eyyûb'un bir parçası gibi idi. Onunla beraber bu acıları ve sıkıntılarını çeker ve onunla beraber sabreder ve şükrederdi.

Hiz. Rahime de bütün bu sıkıntılara beraber katlanırdı. Bütün geçim yükünü de yükleniyordu.

ŞEYTAN SAHNEYE ÇIKIYOR

Hastalık ve sıkıntılar yıllardır devam ediyordu. Ancak Hiz. Eyyûb'un teslimiyeti de, sabrı da eksilmeyip, artıyordu.

Bu sıkıntılarını fırsat bilen şeytan, bu durumdan faydalanmak için Hiz. Eyyûb'a musallat oluyordu. Ancak onu etkileyemiyordu. Bu seferde Hiz. Rahime'ye ve Hiz. Eyyûb'un çevresine vesvese vermeye çalışıyordu. Onları Hiz. Eyyûb'dan uzaklaştırmak istiyor, Hiz. Eyyûb'un üzülmesine gayret ediyordu.

Hiz. Rahime de zaman zaman Hiz. Eyyûb'a "Rabbine dua ette seni ferahlığa çıkarsın" diyordu.

Şeytanın bu durumunu Kur'an-ı Kerim Hiz. Eyyûb'un ağzından şöyle anlatır: "Kulumuz Eyyûb'u da an!... O, Rabb'ine nida etmiş ve : Doğrusu şeytan bana bir yorgunluk ve azap verdi diye seslenmiştir."

Yoksulluk Allah'tan, hastalık Allah'tan, sıkıntı ve kederler de Allah'tandır. Yüce Allah'ın bir peygamberine, şeytanın zarar vermesi mümkün değildir. Bir peygamber'in insanların kendisinden uzak kaçacağı çirkin hastalıklara, pis görüntülere de düşmesi düşünülemez. Çünkü, çirkin görüntüler, peygamberlik sıfatları ile bağdaşmayan durumlardır.

Hız. Eyyûb'un Őeytandan Őikayetinin sebebi ise bu zayıflık ve sıkıntılı halinde Hız. Rahime'yi huzursuz etmeye çalışmasıdır. Hız. Rahime'yi ve çevresindekileri, Őeytanlıđını kullanarak kendisine karşı hareket etmeye çalışmasıdır. Bõylece onlara da zarar vermesidir. Hız. Eyyûb peygamber, bu duruma çare için Allah'a yalvarmayı uygun bulmaktadır.

Yoksa Hız. Rahime ona: " Allah'a dua et, seni ferahlığa çıkarsın" dedikçe; Hız. Eyyûb " Ben 70 yıl sağlıkyla yaşadım, nasıl olurda Şimdi Allah'tan hastalığımın ve zayıflığımın giderilmesini isterim? Bir o kadar da bu dertleri çekmeliyim" derdi.

Onca yıl bolluk ve bereket içinde, çocukları ve ailesi ile hoşluk ve güzellik içinde yaşamıştı. O kadar yıl sağlık ve ferahlık içinde yaşamış, bu defa yine Allah'tan gelen zayıflık ve takatsizlikten hastalık ve yoksulluktan nasıl Şikayet edebilirdi? Hız. Eyyûb'un "Bu durumu Allah'a arz etmekten haya ederim" dediği rivayet edilir.

Bu hastalıkların, dertlerin, sıkıntılarının kaç yıl kadar sürdüğü konusunda birkaç görüş vardır. Ama gerçeğe uyanı, kabul edilebilir olanı 7 yıl srdğdr.

Hız. Rahime Hız. Eyyûb'un hizmetine yetişmekte zorlanmaya başlamıştır. Onu üzmemek ve hizmetlerini aksatmamak için elinden geleni yapmaktadır. Ama yinede yetiştirmemektedir. Hız. Eyyûb'ta bazen çok zlmekte bazen de sinirlenmektedir. İşte bõyle bir zamanda, Hız. Eyyûb üzüldüğü ve sıkıldığı bir anda; İyileşiği zaman Hız. Rahime'yi cezalandırmaya yemin eder.

SABIR

Sabır, Yüce Rabb'imizin her nimeti gibi Őkretmeye değer bir vergidir. Yüce Allah'ın isimlerinden ve bir çok peygamberin ortak vasıflarındandır.

Hz. Eyyûb'deki sabır ibret alınması için bu peygamberin hayatı ile insanlığa sunulmuştur. Çünkü Kuran-ı Kerimin ifadesi ile **“Muhakkak Allah sabredenlerle beraberdir.”**

Hz. Eyyûb Nebi, sabrını sonuna kadar göstermiştir. Ama öyle bir yere gelmiştir ki, artık orada şeytanın tehlikeli sapturmaları başlamıştır. Sıkıntılara sabretmiştir, şikayet etmemiştir. Ancak şeytanın kendisini ve çevresindekileri aldatma çalışması başlamıştır.

Bunun üzerine, Allah'a şöyle niyazda bulunmuştur: **“Meşakkat ve elemle şeytan beni messetti.”**

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere Hz. Eyyûb'un şikayeti, Allah'ın takdiri ile başına gelenlerden dolayı değildir. Bu olanları fırsat bilerek şeytanın itaatsizlik vermesindedir. Bu rahatsızlıklar Hz. Rahime' yi de etkilemiş ve onu da üzmeğe başlamıştır.

Şeytan, Hz. Eyyûb'un elinden çıkan nimetleri kendisine hatırlatarak ve hastalığını işaret ederek onları huzursuz ediyordu.

HZ. EYYÛB'UN ALLAH'A SESLENİŞİ

Neticede Kur' an-ı Kerim şöyle ifade ediyor: **“Kulumuz Eyyûb'u da an! O, Rabb'ine nida etmiş ve: Doğrusu şeytan bana yorgunluk ve azap verdi diye seslenmişti.”**

Yüce Allah, yüce makamlara ulaşan ve övgü ile “kulumuz“ dediği Hz. Eyyûb Peygamberi Kur' anı Kerim' deki ayetin devamında şöyle anlatılır: **“Biz O' nun duasını kabul ettik ve kulumuz sonunda O'na isabet eden zararı aldırдық.”**

Böylece Hz. Eyyûb genişliğe çıkarak, ferahlık bulacaktır. Ama ilahi prensip bunun için de Hz. Eyyûb'a bir görev verir, bir harekette bulunması gerekir. **“Ya Eyyûb! Vur ayağımı yere.**

Ayağını vurduğun yerden çıkan su, yıkanılacak içilecek soğuk bir sudur.” (Sad-42)

Hz. Eyyûb emre uyar ve ayağını yere vurur. Yerden kaynakayan su soğuktur. Hz. Eyyûb onu içerek içindeki dertlerden ve sıkıntılardan kurtulur.

Yıkanarak ta dışındaki hastalıklardan temizlenir. Canlılığı, güzelliği, sağlığı geri gelir.

Hastalıklar, darlık ve sıkıntılar, Allah dostlarını Allah’a daha da yaklaştırır, teslimiyete götürür. Zor ve acı da olsa sabır gösterirler. Bu sabır neticesinde hem maddi ve manevi makamlara yükselirler, hem de uğradıkları kayıplar geri verilir. Ve bir katı da fazla verilir.

Yüce Allah (c.c.) buyurur:

“Biz Eyyûb’a ehlini ve ehliyle beraber onların bir mislini verdik.” (Enbiya 84)

Ayetin devamında insanlara bir uyarı ve müjde vardır.

“Zira şu verdiğimiz; bizden Eyyûb’a ihsan ve akıl sahiplerine vaaz ve nasihat olsun ki herkes ibret alsın.” (Sad 43)

İşte Hz. Eyyûb’a Yüce Allah’ın takdir kıldığı bu durumun sebebini bu ayet anlamı açıklamış oluyor: **Herkes ibret alsın!..**

Hz. Eyyûb, kavuştuğu ferahlığın sevincini yaşamaktadır. Peygamberimiz buyurur ki: Eyyûb, çıplak yıkandığı sırada üzerine altın’ dan çekirgeler üşdü. Eyyûb avuç avuç (Alıp) urbasının içine atmağa başladı. Rabb’i: **“Eyyûb, şu gördüğünden seni gani (zengin), kılmamış mı idim?”** diye nida edince,

“Evet Ya Rabb’i, senin izzet (ve Celaline) yemin olsun ki (Beni gani kılmıştın) lakin senin bereketinden müstağni kalacağım (Nazlanıp çekineceğim) yok” cevabını verdi. (Buhari c.1/213)

ALLAH'IN İNSANLARA EMİRLERİNİ KOLAYLAŞTIRMASI

Hız. Eyyûb'a uğrayan dert ve sıkıntılar bir bir geçmeye başlamıştı. Ancak sıkıntılı bir anında Hız. Rahime anamızı cezalandıracağına dair ettiği yemin Hız. Eyyûb'a hatırlatılmıştı. Yüce Allah, cezanın yerine getirilmesini emrettiği gibi cezayı da kolaylaştırmıştır.

Kur' an-ı Kerim'de buyrulur: Ona demişti ki :“Sen eline bir tutam ot (bir demet sap) al, onunla vur. Fakat yeminine hanis olma. Biz o' nu sabırlı bulduk. O, ne iyi bir kuldu; daima Allah'a rücu ederdi.” (Sad 44)

Emrin bu şekli Hız. Rahime'ye yüce Allah'ın bir ikramı ve iltifatı idi. Çünkü oda bağılılığın ve sabrın güzel bir örneğini vermişti. Hız. Eyyûb hastalığı anında “iyileştiğinde ona yüz değnek vuracağım.” Diye yemin etmişti. Allah (c.c.) da yüz çöpten veya yaprakтан oluşan bir demet ile bir defa vurarak yemininin yerine gelmesini istemişti. Hem de kendisine teslim olan ve emrine uyan diğer insanlara da bir ruhsat ve kolaylık yolu göstermişti.

Hız. Eyyûb'a sağlığının verilmesinden ve hanımının bağışlanmasından sonra diğer nimetlerin iadesi de devam etmiştir.

KAYBETTİKLERİNİN MİSLİYLE VERİLMESİ

Kur' an-ı Kerim' de:

“Biz Eyyûb'a ehlini ve ehliyle beraber onların bir mislini verdik.” Buyrulur (Enbiya 84)

Bundan anlaşılan, kendisine evlatları geri verilmiştir. Onlara tekrar kavuşmuştur. Ve bir o kadar da fazla evlat vermiştir. Hız. Eyyûb'un 20'yi aşkın kız ve erkek evladı olduğu rivayet edilir.

Bu bir misli ile geri verilmesi, malları içinde geçerlidir. Ve serveti kat kat arttırılmıştır.

Kur' an-ı Kerim, bunun hikmetini de şöyle açıklar:

“Bizden bir Rahmet ve olgun akıl sahipleri için de bir ibret olmak üzere...” buyrulur. Ve ayetin devamında:

“O'na hem ailesini hem de onlarla beraber bir mislini bağışladık” buyurur.

Başlangıcından sonuna kadar Hz. Eyyûb'un hali Allah'ın seveceği bir haldi.

Kur' an-ı Kerim' de:

“Gerçekten biz Eyyûb'u sabırlı (bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi kuldu. Daima Allah'a yönelirdi.” Buyrulur.

Ve yine Yüce Allah, bu ayetlerin devamında şöyle buyurur:

“İsmail'i, İdris'i, Zü'l-kifi'de hatırla. Bunların her biri de sabredenlerdendi.”

Görüldüğü gibi Allah katında sabır ve sabredenler övgüye layık bulunmuşlardır

HZ. EYYÛB VE SABIR İÇİN NE DEDİLER?

1- İMAM-I GAZALİ'DE SABIR VE SABREDENLER

İmam-ı Gazali'nin İhya-ı Ulum-ı Din isimli eserinden sabrın fazileti ile ilgili bölümden okuyucularımız için kısa bir kısım aktarıyoruz:

Allah Teala sabredenleri bir çok sıfatlarla vasıflandırmış, Kur'an-ı Kerimin yetmiş küsur yerinde sabrı zikretmiştir. Derece ve hayırların çoğunu sabra izafe etmiş ve onları sabrın meyvesi olarak göstermiştir.

Bu ayetler konuyu anlamamız açısından bilinmelidir:

Sabrettikleri ve ayetlerimize kesinlikle inandıkları zaman onların içinden, buyruğumuzla doğru yola ileten önderler yetiştirmiştik. (Secde/24)

Rabb'inin İsrail oğullarına verdiği güzel söz, sabretmeleri sebebiyle tam yerine geldi. (A'raf/137)

Biz sabredenlerin mükafatını, yaptıklarının en güzeliyle vereceğiz. (Nahl/96)

İşte onlara sabretmelerinden ötürü mükafatları iki defa verilir. (Kasas/54)

Ancak Allah yolunda sabredenlere ecirleri hesapsız ödenecektir. (Zümmer/10)

Bu bakımdan hiç bir ibadet yoktur ki onun ecri takdir ve hesapla olmasın! Ancak sabır bu kaidenin dışındadır. Oruç sabırdan bulunduğu ve sabrın yarısı bulunduğu için Allah Tea'la bir kudsi hadiste şöyle buyurmuştur.

Sabredin, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir. (Enfal/46)

Yardımlı sabra bağlayarak şöyle buyurmuştur:

Evet sabreder sakınırsanız, onlar hemen şu dakika üzerinize gelseler Rabb'iniz size beş bin melek ile imdad eder. (Ali İmran/125)

Sabredenler için başkalarına vermediği bir çok şeyleri bir araya getirerek şöyle buyurmuştur:

İşte Rab'lerinden bağışlamalar ve Rahmet hep onlarıdır ve doğru yolu bulanlar da onlardır. (Bakara/157)

Bu bakımdan hidayet, Rahmet ve selavatlar sabredenler için toplanmıştır. Sabır makamı hakkında varid olan ayetleri saymak oldukça uzun sürer.

Peygamberimizden Sabır ile ilgili Bazı Hadisler:

“Sabır imanın yarısıdır.”

Nitekim sabrın imanın yarısı olmasının ne anlama geldiği ileride gelecektir.

Size verilenlerin en azından biri yakın ve sabır azimetidir. Kime bu iki hasletten nasibi verilmiş ise artık o kimse elinden

kaçırdığı gece ibadeti ve oruç (Sevapları için) üzülmez. Çünkü ondan daha üstünü elde etmiştir. Yemin olsun, eğer siz, üzerinde sabrederseniz, bu benim nezdimde sizden bir kişinin hepimizin ameli kadar amelle bana gelmesinden daha sevimlidir.

Fakat ben sizin üzerinize benden sonra dünyanın açılıp gelmesinden, bazınızın bazınızı inkar etmesinden, o anda semavat ehlinin de (meleklerin de) sizi inkar etmesinden korkuyorum. Bu bakımdan sabreden ve ecrini Allah'tan bekleyen, sevabın kemalini elde eder.

Daha sonra Hz. Peygamber şu ayeti okudu: “Sizin yanınızdaki tükenir. Allah’ın yanındaki ise, bakidir. Yemin olsun, sabredenlere ecirlerini hesapsız vereceğiz”. (Nahl/96)

Hz. Peygamber’e iman sorulduğunda, cevap olarak şöyle buyurmuştur.

(İman) Sabır ve cömertlikten ibarettir.

Sabır, cennet hazinelerinden bir hazinedir.

Yine bir defasında “iman nedir?” diye sorulunca cevap olarak şöyle buyurmuştur.

Sabır;

Denildi ki: Allah Teala Hz. Davud’a vahiy göndererek şöyle buyurmuştur. “Benim ahlakımla ahlaklan! Muhakkak ben çok sabırlıyım!”

Ata’nın İbn Abbas’tan rivayet ettiği hadiste deniliyor ki: Hz. Peygamber Ensar’ın yanına girip şöyle buyurmuştur: “Siz mümin misiniz?” Ensar sustu. Bu arada orada bulunan Hz. Ömer (onların yerine) “Evet! Ey Allah’ın Resülü!” diye cevap verdi.

Hz. Peygamber devamla “Sizin imanınızın alameti nedir”? Dedi. “Biz genişlikte şükür, belaya karşı sabır ve kazaya karşı rıza gösteririz” dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle dedi:

“Kabe’nin Rabbine yemin ederim ki durumu böyle olanlar müminlerdir.”

Zoruna giden bir şeye karşı sabır göstermende çok hayır vardır.

Hz. İsa (as) şöyle demiştir: “Size sevdiklerinize ancak sevmediklerinize karşı gösterdiğiniz sabır sayesinde ulaşabilirsiniz.”

Eğer sabır bir şahıs olsaydı muhakkak kerim bir şahıs olurdu. Allah Teala sabredenleri sever.

“Ancak (Allah yolunda) sabredenlere mükafatları hesapsız verilecektir.” (Zümer/10)

Fudayl b. İyaz’a sabır hakkında sorulunca, şöyle dedi:

-Sabır Allah’ın kazasına razı olmaktır!

-Bu nasıl sabır olabilir?

-Razı olan bir kimse derecesinin üstünü temenni etmez.

Şibli bir ara akıl hastanesinde nezarete alındı. Bunun üzerine bir cemaat ziyaretine geldi. Onlara şöyle sordu: “Siz kimsiniz?” Onlar “Senin dostlarınız, seni ziyaret etmek için geldik” dediler.

Bunun üzerine başladı onları taşlamaya. Onlar kaçtığı zaman şöyle dedi: “eğer siz benim dostlarım olsaydınız, hiç kuşkusuz benim eziyetime sabrederdiniz!”

Ariflerin birinin birinin cebinde bir parça kağıt vardı. Her saat onu çıkarır ve müteala ederdi. O kağıtta şu ayet yazılıydı:

“Rabb’inin hükmüne sabret, çünkü sen bizim muhafazamız altındasın”. (Tur/48)

Feth el-Mevsili’nin hanımının ayağı kayıp düştü ve tırnağı kırıldığı halde güldü.

Kendisine denildi ki: “Tırnağınız acımıyor mu?” Kadın “Muhakkak ki onun sevabının lezzeti onun acısını kalbimden söküp attı.” diye karşılık verdi.

Hz. Davud (a.s.), oğlu Süleyman’a dedi ki: “Mümin bir kişinin takva sahibi olduğu üç şeyle anlaşılır.”:

- a) Elde edemeyeceği şey hakkında güzel tevekkül
- b) Elde ettiği şey hakkında güzel rıza

c) Elinden kaçan nesne hakkında güzel sabır göstermek.

Hız. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: “Duyduğün acıdan şikayet etmemen ve musibeti söylememen; Allah Teala’ya tazim etmek ve hakkını tanımak demektir.”

Yine Ebu Hureyre şöyle demiştir: Nebiyy-i Ekrem (s.a.v) buyurdu ki; “ Eyyûb (as) çıplak yıkandığı sırada üzerine altun’dan çekirgeler üşdü. Eyyûb avuç avuç (Alıp) urbasının içine atmağa başladı. Rabb’i: “Eyyûb, şu gördüğünden seni gani (zengin), kılmamış mı idim?” diye nida edince, “Evet Ya Rabb’i, senin izzet (ve Celaline) yemin olsun ki (Beni gani kılmıştın) lakin senin bereketinden müstağni kalacağım (Nazlanıp çekineceğim) yok” cevabını verdi. (Buhari c.1/213)

2-TIBYAN TEFSİRİNDE HZ. EYYÛB

Burada da önemli kaynaklardan biri olan Tıbyan Tefsirinden, konumuz ile ilgili bir bölümü, okuyucularımıza sunuyoruz:

Sad Suresi(41): (Ya Muhammed!) “Kulumuz Eyyûbu da yad et. Hani o, Rabb’ine: “Ya Rab! Şeytan bana renc ve elemle dokundu” diye dua ve nida etmişti.

Her şey Allah teala’dandır. Böyle iken Eyyûb aleyhiselamın uğradığı meşakat ve elemi şeytana nisbet etmesi, Cenabı hakka karşı olan edebindendi. Nihayet bu duasına icabetle buyrulur ki : **Ayağını yere vur. İşte yıkanılacak ve içilecek su.** (Sad Suresi 42)

Tarafımızdan bir Rahmet ve kamil akıl sahipleri için bir ibret olmak üzere, biz ona ehlini ve beraberlerinde daha bir mislimi hibe ettik. (Sad Suresi 43)

Eline (Yaşı kurusu karışık) **bir demet** (ot) **al da onunla** (zevcene) **vur ki,** (yemininde) **hanis olmayasın, dedik. Biz Eyyûbu cidden** (nefsine, ehline, ve malına erişen musibetlere)

sabreder bulduk. O ne güzel kuldu. Daima Allah Tealaya döner, ona sığınırđı. (Sad Suresi 44)

Rivayet edildiğine göre, Eyyûb aleyhiselam zevcesi Leyya binti Yakub yahut Rahmet binti Efraim bin Yusuf'a çağırđığı bir hizmete geç gelmiş bulunduğđ için, sıhhat bulduğđ takdirde yüz değnek vurmaya yemin etmişti. Halbuki zevcesinin kendisine ettiğđ hizmet ve fedakarlıkları pek büyüktü. Bu sebeple Cenabı hak yüz tane sapın bir arada ve bir defa vurulmasını kafi gördü.

Elleri ve gözleri (taat ve ibadette kuvvet, ulum ve maarifiye, şeriat ve dinde basiret sahipleri) bulunan kullarımız İbrahim, İshak ve Yakubu da yadet. (Sad Suresi 45)

Zira biz onları, daima ahiret evini hatırlamak gibi pak bir hasletle, halislerden kıldık. Ve elbette onlar indimizde, en güzide, en hayırlı kimselerdendi. (Sad Suresi 46,47)

İsmaili, Elyesa'ı, Zülkifli de zikret. Bunların her biri güzide, hayırlı insanlardandı. (Sad Suresi 48)

İsmail aleyhiselamın babası İbrahim ve kardeşi İshak aleyhiselamlardan ayrı olarak zikredilmesi şanına bilhassa itina içindir.

Elyesa bin Ahtubu İlyas aleyhiselam kendisinden sonra İsrailoğullarına halife bırakmıştı. Bilahare ona da nübüvvet verildi.

Zülkifli, Elyesa aleyhiselamın amcasının oğludur. Yahut Bişr bin Eyyûb aleyhiselamdır. Lakab ve nübüveti ihtilaflıdır.

Bu, (peygamberler için bir şeref) bir zikirdir. Her halde müttekiler için dönüp varılacak güzel bir merci vardır. (Sad Suresi 49)

Ki bu Adn cennetleridir. Bütün kapıları kendilerine açıktır. (Sad Suresi 50)

3- İBN-İ KESİR'İN HADİSLERLE YAPTIĞI TEFSİR'DE HZ. EYYÛB

Allah Teala burada, kulu ve elçisi Eyyûb (a.s.)u zikrediyor. Allah Teala bedeni, malı ve çocukları hakkında vermiş olduğu zararlar onu imtihan etmiş kalbi dışında bir iğne batacak kadar sağlam bir yeri kalmamıştı.

Hastalığı ve içinde bulunduğu durumu için yardım isteyebileceği hiçbir şeyi de kalmamıştı. Ancak Allah'a ve Resulüne imanı sebebiyle hanımı onu seviyordu. Ücretle insanlara hizmet eder ve Hz. Eyyûb 'u doyuruyordu.

Hz. Eyyûb'a yaklaşık on sekiz sene hizmet etmiştir. Bu durumdan önce Hz. Eyyûb'un bol bol malı, çocukları, dünya malı ve zenginliği vardı. Bütün bunlar elinden alınmış ve neticede bütün bu sürede kalacağı ülkenin mezbeleliklerinden bir çöplüğe atılmıştı.

Hanımı dışında uzağı yakını onu reddetmişti. Karısı insanlara hizmetçilik yapmak üzere ayrılması dışında sabah akşam onu hiç yalnız bırakmamıştır. İnsanlara hizmetinden sonra hemen ona dönerdi.

Hz. Eyyûb'un bu durumu uzayıp hali şiddetlenince ve nihayet onun hakkında takdir edilmiş kader sona erip mukadder olan süre tamamlanınca resullerin ilahı, alemlerin Rabb'i Allah'a tazarru ve niyazda bulunup:

“Bu dert beni sarıverdi. Sen merhametlilerin merhametlisisin.” (Enbiya/83) diye dua etti. Bu ayet-i kerime'de de bildirildiği üzere o, şöyle dua etmişti:

“Rabbim, doğrusu şeytan bana yorgunluk ve azab verdi.” Burada Hz. Eyyûb'un kasedettiği yorgunluğun bedeninde, azabın da malı ve çocuklarında olduğu söylenir.

İşte o zaman merhametlilerin en merhametlisi, onun duasına icabet buyurup olduğu yerde doğrulmasını ve ayağıyla yere vurmasını emretti. Hz. Eyyûb ayağıyla yere vurunca, Allah Teala oradan bir kaynak fışkırttı. Hz. Eyyûb'a o kaynaktan

yıkanmasını emretti. Oradan da başka bir kaynak fışkırttı ve o kaynaktan içmesini emretti. Böylece içindeki kötülükler de giderildi, zahiren ve batınen tam bir afiyete kavuştu.

Bu sebebledir ki Allah Teala şöyle buyuruyor: **“Vur ayağını yere. İşte yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su.”**

İbn Cerir ve İbn Ebu Hatim şöyle diyorlar: “bize Yunus İbn Abd’ül-A’la’nın... Enes İbn Malik (r.a.)den rivayetlerine göre Allah Resulü (s.a) şöyle buyurdu: “Allah’ın Peygamberi Eyyûb (a.s.), mübtela kılındığı musibetler içinde on sekiz sene kaldı. Yakını ve uzağı onu reddetti. Ancak onun en yakın kardeşlerinden iki kişi vardı ki onlar, sabah akşam ona gelip giderlerdi.

Onlardan birisi diğerine: Allah’a yemin olsun ki Eyyûb, alemlerden hiç kimsenin işlemediği bir günah işlemiştir biliyor musun? Dedi de diğeri: O da nedir ki? Diye sordu.

Birincisi: On sekiz seneden beri Allah ona merhamet edip içinde bulunduğu durumdan onu kurtarmıştır (daha ne olsun?) dedi. Hz. Eyyûb’un yanına geldiklerinde ikincileri sabredemeyip bunu Hz. Eyyûb’a söyledi de Hz. Eyyûb:

Ne söylediğini bilmiyorum. Ancak Allah biliyor ki ben, çekişen ve çekişmeleri sırasında Allah’ı anan iki kişiye uğradım da evime döndüğümde Allah’ı ancak bir hak için anmış olabilecekleri konusyla onların yerine keffaret verirdim, dedi.

Ravi devamla şöyle anlatır: Hz. Eyyûb def-i hacetten için çıktığı zamanlarda işini bitirdiğinde karısı onun elinden ve eski yerine gelmesine yardım ederdi. Bir gün Hz. Eyyûb’un def-i hacetten sonra eşini çağırmakta geciktiği görüldü.

Allah Teala Hz. Eyyûb (a.s.)’a: **“Vur ayağını yere. İşte yıkanılacak ve içilecek soğuk bir su.”** Diye vahyetmişti. Hanımının gelmekte gecikmesini istedi. Hanımı da onu beklemeye başladı. Bir de karısının yanına geldi ki Allah Teala ondaki bütün hastalıkları gidermiş, en güzel şekliyle karşısında duruyor.

Hanımı onu görünce: Allah seni mübarek kılsın, şu musibete düşer kalmış Allah'ın peygamberini gördün mü? Sıhhatli olduğu zamanda Allah'a yemin ederim ki senden daha çok ona benzeyen birini görmedim, dedi.

Hz. Eyyûb'un birisi buğday, diğeri de arpa için iki ambar vardı. Allah Teala iki bulut gönderdi. Bunlardan birisi buğday deposunun üzerine gelince depoyu taşırıncaya kadar altın boşalttı. Diğeri de arpa ambarına yine taşırıncaya kadar altın boşalttı.

İbn Cerir (r.a.)in rivayetinin lafzı şu şekildedir. İmam Ahmed'in Abdurrezzak kanalıyla Ebu Hüreyre'den rivayetine göre Allah Resulü (a.s.) şöyle buyurmuş: Hz. Eyyûb çıplak yıkandığı esnada üzerine altın çekirgeler boşandı. Hz. Eyyûb bunlardan elbisesinin içine doldurmaya başladı da Rabbi kendisine: Ey Eyyûb, şu gördüklerinden seni müstağni kılmadım mı? Diye nida eyledi. Hz. Eyyûb: Evet müstağni kıldın Rabbim, fakat Senin bereketinden ben asla müstağni değilim, diye cevap verdi. Hadisi Abdurrezzak kanalıyla sadece Buhari tahrir etmiştir.

Allah Teala: **“Katımızdan bir Rahmet, akıl sahipleri için de bir öğüt olmak üzere ona, ailesini ve onlarla birlikte olanların bir mislini lütfettik.”** Buyurur ki, Hasan ve Katede'nin söylediğine göre, Allah Teala bizzat onları diriltmiş ve onların bir mislini de onlarla birlikte arıtmıştır.

Allah Teala yine şöyle buyuruyor: **“Sabrı, sebatı, Bize dönmesi, tevazuu ve boyun eğmesi karşılığı ona katımızdan bir Rahmet, sabrın akibetinin ferahlık, darlıktan çıkış ve rahatlık olduğunu bilsinler diye akıl sahipleri için de bir öğüt olmak üzere ona ailesini ve onlarla birlikte onların bir mislini lütfettik.”**

“Eline bir demet sap al da onunla vur ve yeminini bozma.” Hz. Eyyûb (a.s.) yaptığı bir işten dolayı hanımına öfkelenmiş, kızmıştı. Söylendiğine göre bir ekmek karşılığında saçının örtüsünü satmış ve o ekmeği Hz. Eyyûb'a yedirmişti de

Hız. Eyyûb bundan dolayı onu kınamış ve Allah kendisine şifa verirse hanımına yüz değnek vuracağına dair yemin etmişti.

Bunun dışında başka bir sebeple hanımına kızmış olduğu da söylenir. Allah Teala Hız. Eyyûb'a şifa ve afiyet verdikten sonra hanımının kendisine olan bu en mükemmel hizmeti, merhamet, şefkati ve iyiliğine karşılık cezası bu yüz değnek olmamalıydı.

Bunun üzerine Allah Teala Hız. Eyyûb'a vahyetti ki, eline bir demet sap alacak, adağına uymuş ve yemininden de dönmüş olmayacaktı. İşte bu, Allah'tan korkan ve Allah'a dönen için bir ferahlık ve çıkış yolu olmuştur. Bu sebeptendir ki Allah Teala: **"Biz onu gerçekten sabırlı bulmuştuk. Ne iyi kuldu. Muhakkak ki o, Allah'a yönelirdi."** Buyurmuştur. Allah Teala Hız. Eyyûb'u iyi bir kul olması ve Allah'a çokça dönüp yönelmesi ile medhedmiş, övmüştür.

Bu sebeptendir ki başka bir ayet-i kerime'de de: **"Kim Allah'tan korkarsa, ona bir çıkış yolu ihsan eder ve ona beklemediği bir yerden rızık verir."** (Talak/2,3) buyuruyor. Fakihlerden bir çoğu yemin ve benzeri meselelerde bu ayet-i kerime'yi delil getirerek bu ayetle hüküm vermişlerdir.

4- BEDİÜZZAMAN'DAN HIZ. EYYÛB SABRINA BİR YORUM

Hız. Eyyûb'un kıssası ile ilgili olarak Bediüzzaman'ın çıkardığı bir hisseyi, LEMA'LAR adlı eserinden veriyoruz:

...Pek çok yara bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azim mükafatını düşünerek kemalî sabırla tahammül edip kalmış; sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar kalbine ve diline iliştiği zaman zikir ve marifeti ilahiyenin mahalleri olan kalp ve lisanına iliştikleri için, o vazife-i ubudiyete helal gelir düşüncesiyle kendi istirahatı için değil, belki ubudiyet-i ilahiye için demiş:

“Ya Rab zarar bana dokundu. Lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime halel veriyor” diye münacaat edip, Cenab-ı Hak o halis ve safi, garazsız, lillah için o münacaatı gayet harika bir surette kabul etmiş; kemal-i afiyetini ihsan edip enva-i merhametine mazhar eylemiş.

Hazret-i Eyyûb aleyhiselam'ın zahiri yara hastalıklarına mukabil, bizim batını ve ruhi ve kalbi hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilssek, Hazreti Eyyûb'dan daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünkü, işlediğimiz her bir günah, kafamıza giren her bir şüphe, kalp ve ruhumuza yaralar açar.

Hazret-i Eyyûb aleyhiselam'ın yaraları kısacık hayatı dünyeviyesini tehdit ediyordu. Bizim manevi yaralarımız pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdit ediyor. O münacaat-ı Eyyûbiyye'ye, o hazretten bin defa daha ziyade muhtacız....

HZ. EYYÛB İLE İLGİLİ BAZI BİLGİLER

• Kitabı Mukaddeste İbranice adı: İYYOB- İYYOV-şeklindedir. “Anlamı Ey İlahi Baba nerdesin.” Veya “Sabırla Hastalığa Katlanmak”tır.

• Eyyûb kelimesi Arapça değildir.

• Amos ile Lut Peygamberin kızlarından birinin oğlu olduğu da söylenir.

• Şam bölgesinde yaşadığı ve çok geniş bir araziye sahip olduğu söylendiği gibi ; Edom'un bir bölgesi olan ve Havranla Aynı yer olduğu ileri sürülen UTS diyarında yaşadığı da söylenmektedir.

• Yedi oğlu üç kızı vardır, Yedibin koyunu, Üç bin devesi, Beşyüz çift öküzü, Beşyüz dişi eşeği (meydan larusa göre Romalılarda iyi bir eşek bir köle fiyatının seksen katına kadar satılabilirdi.) ve beşyüz kölesi olduğu söylenmektedir.

• Hz. Eyyûb Allahtan korkan , kötülükten sakınan, kamil, doğru, yoksullara merhametli, dulları ve yetimleri kollayan,

misafire ikram eden, yolcunun yardımına koşan ve Allah'ın verdiği nimetlere şukreden, takva sahibi "iyi bir insandır"

• Hz. Yakup veya Hz. Yusuf'la çağdaştır. Bir bilgiye göre hastalığı; 18 yıl, 7 yıl veya 3 yıl sürmüştür.

• Hastalanmadan yetmiş, iyileştikten sonrada yetmiş yıl yaşamıştır.

• İbni mace deki bir hadise göre Hz. Eyyûb'un Çarşamba hastalandığı Salı günüde iyileştiği söylenir.

Onun hastalığının tiksindirici olduğu düşünülemez çünkü bir Peygamber tiksiniyecek bir duruma düşmez.

HZ. EYYÛB'UN YAşADIĞINA İNANILAN YERLER

HZ. EYYÛB'UN SOYU

Soyu ile ilgili rivayetler:

Hz. Eyyûb, Hz. İşhak'ın oğlu İys'in oğludur. Annesi Hz. Lut'un kızıdır. Hanım Hz. Rahime, Hz. Yusuf'un torunudur.

Hz. Eyyûb, Rağve oğlu Mus'un oğludur. Hanımı İLYA veya LEYA ise Hz. Yakub'un kızıdır.

Hanımı, Hz. Rahimedir. Ve Hz. Yusuf'un oğlu Efraim veya meşanın kızıdır.

HZ. EYYÛB'UN YAşADIĞI YER

Hz. Eyyûb'un yaşadığı yer ile ilgili farklı bilgiler vardır. Farklı bilgileri ise doğal karşılamak gerekir.

Peygamberimiz Hz. Muhammed'in hayatı ile ilgili bilgiler kesindir. Peygamberimiz hariç diğer peygamberlerin ve özel kişilerin hayatları, ölümleri ve mezarları ile ilgili bilgiler farklılık gösterir. Hz. Adem'den günümüze bu böyle olagelmiştir.

Hız. Adem, Hız. Nuh veya Hız. Hızır ile ilgili ayrı yerlerde ayrı ayrı makamlar vardır.

Hız. Ali, Veysel Karani ve diğeri bir çok sahabi için de durum aynıdır.

Hatta daha yakın dönemlerde yaşamış. Yunus Emre, Karacaoğlan gibi zatlar için bile onlarca makam gösterilmektedir. Hız. Eyyûb gibi 3-4 bin yıl önce yaşamış bu insanların yaşadıkları yerlerin tartışılması veya birkaç makamın iddia edilmesi yadırganacak bir durum değildir.

Önemli olan insanların o makamlarda, kendi güzel bir duygu içinde hissetmesi ve huzur bulmasıdır. Amaç ne bir ağaç ne bir taşdır. Amaç gönül hoşluğu ve huzurdur. İnsanın ruhunu dinlendirmeye bırakacağı bir mekandır. Eğer bunu hissediyorsa sanıyorum bir sakınca yoktur.

Hız. Eyyûb'un yaşadığı yer'leri tartışırken birde bu açıdan bakalım. Elimizdeki bilgiler ile nereli olduğunu, nerede doğduğunu, nerede yaşadığını değerlendirmeye çalışalım.

Hız. EYYÛB'UN DOĞDUĞU YER

Hemen her kaynak Hız. Eyyûb'un "Rum Diyarı"nda Yaşadığını ve "Rum Diyarın'dan" olduğunu söyler. Bazıları ise Şam vilayetinde Saniye kasabasından, bazıları da Eriha veya Besineye'den derler.

Neticede Şam (yani bugünkü Suriye) vilayetinin bir şehrinde yaşadığı anlatılmakla beraber, Hız. Eyyûb için Rumi'dir derler. Rum diyarı genelde bu günkü Anadolu için kullanılır. Rum'un güneyde kesin bir sınırı çizilmemesine rağmen Mezopotamya da Rum diyarına dahildir. Hatta Fırat sınır sayılmakla beraber, Fırat'ın güneyine de taşabilir. Bazen kuzey Suriye de Rum diyarı olarak ifade edilir.

Hız. İbrahim ateşe atıldığında Hız. Eyyûb'un atası ona iman edenlerdendir. Hız. İbrahim'in soyundan geldiği de söylenmekle beraber, böyle olmadığı ağır basan görüştür. Ama

yaygın bir görüş de babasının Hz. İbrahim'e inanan çağdaşlarından olduğudur.

Bu iki bilgi göz önüne alındığında Hz. Eyyûb'un yaşadığı bölgenin Arabistan olmadığı en azından Arabistan'ın kuzeyinde olduğu kabul edilmelidir.

HZ. EYYÛB VE URFA

Bize göre Hz. Eyyûb Urfa da yaşamıştır. Urfada Hz. Eyyûb'la ilgili bir çok makam olduğu gibi onun hayatının her dönemi ile ilgili bir çok olayda anlatılır. Bunlara tek tek bakarsak bir fikir sahibi olmak mümkün olur. İşte bazı başlıklar:

EYYÛBİYE MAHALLESİ

Urfa'nın güneyindeki Harran Kapısı'ndan çıkınca yakın mesafede bulunan tarihi mahalle: Kaynaklarda "Urfa'ya yarım saat mesafedeki Eyyûbiye Kariyesi" diye geçen bu köy, Hz. Eyyûb'un adı ile anılır. Kesme Urfa taşından yapılmış evleri ile eski bir yerleşim merkezidir. Şimdi şehrin içinde kalarak Urfa ile birleşmiştir.

ÇİLE MAĞARASI-SABİR MAĞARASI

Eyyûbiye mahallesinin güneyinde küçük bir mağaracıktır. Hz. Eyyûb'un hastalığı ilerleyince içine girdiği ve hastalığı boyunca hayatını sürdürdüğü mağaradır. Daha önceleri çok dar ve küçük idi. Bir mağaradan çok bir kovuğa benziyordu.

Son dönemlerde artan ziyaretçilerden dolayı 1980'li yıllarda biraz büyütülmekle beraber 8-10 m²'lik genişliktedir. Hastalar ziyaret eder. Toprağı hatıra olarak alınır. Ağrı ve sızılara iyi geldiğine inanılır. Doğal olarak bu toprağın Hz. Eyyûb ile bir ilgisinin olması mümkün değildir.

ŞİFALI KUYU

Hz.Eyyûb mağarasının 15-20 metre güneydoğusunda bir kuyudur. Kayalık bir yerdedir, zeminde hiç toprak yoktur. Kuyu da kayadan oyulmuştur. Yüzyıllardır kullanıldığı bellidir. Kuyunun ağzında taştan bir "bilezik" mevcut olup su çekmekten dolayı aşınmıştır. Ve el derinliğinde oyuklar meydana gelmiştir.

Kuyunun ağzında taştan iki adet "dikme" ve üzerinde bir "atkı" taşı vardır. Bu kuyu ve taşlar yüzyılların izini taşımaktadır. Suyu hiç kurumaz. Hastalar tarafından yıkanmak ve içmek için kullanılır. Selçuklular döneminde varlığından bahsedilen kuyudur.

İmadüdin Zengi hastalığı iyileşsin diye bu su ile yıkanmıştır. Hıristiyan ve Müslümanlar tarafından şifalı olarak kabul edilmiştir. Hatta Peygamberimiz Hz. Muhammed'den önceki dönemlerde burada bir şifahanın yapıldığı söylenmektedir.

ŞİFALI HAMAM

Hz. Eyyûb kuyusunun 100-200 metre kadar batısında kayalardan oyulmuş bir kalıntıdır. Hamam olduğu söylenmektedir. Hz. Eyyûb kuyusundan şifa bulmaya gelen hatalara hizmet versin diye yapılmıştır. Burada cüzzamlı hastaların ve romatizmal hastalıkların tedavisinin yapıldığı söylenmektedir.

GUTA VE KUTİLER

Urfa'da iç kalenin doğusundaki iç kalenin doğusundaki ÇİFT KUBBE'nin güneydoğusuna düşen mevki' ye de KUTİLER denmektedir. Hatta o semtlerde halk arasında hala KUTİLER MAHALLESİ (veya kısacası KÖTİLER) adı kullanılmaktadır.

Biz bu KUTİ ile GUTA ve arasında bir bir benzerlik görüyoruz. Yani tarihte Mezopotamya da hüküm süren kavim olan GUTİLER ve KUTİ ile GUTA arasında özellikle Arapça alfabe yazılış olarak bir benzerlik görülüyor.

Bu güne kadar Kötüler Mahallesi diye gelen semtin adı GUTA, bataklık ve sazlık yer anlamına da gelmektedir ki, Hz. Eyyûb'un yaşadığı mevkidir. Urfa ve Eyyûbiye Mahallesi arasında böyle bataklık bir mevkiden bahsedilir. Burası resmi dairelerce kullanılmak üzere 1940'lı yıllarda kurutulmuştur. anlatıldığına göre bataklığa sebep olan suyun kayalıklardaki gözüne zifte bulanmış çuvallardan oluşturulan bir tıkaç konarak tıkanmıştır. Kötüler kelimesinin de GUTA'nın tahrif olmasından meydana geldiği tahmin edilir.

RAHİME VE EYYÛB ADLARI

Hız. Eyyb ve hanımı Hız. Rahime anamızın adları Hız. İbrahim ve Anzilha adlarında olduğu gibi çok yaygın olarak konulan isimlerdir.

Kısaca verdiğimiz bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere Hız. Eyyûb ile ilgili bir çok rivayet ve bilgi onun Urfa'da yaşadığına bizi inandırmaktadır. Her vesile ile söylediğimiz ise asıl önemli olan insanların bu makamları; manevi duygular ile ziyaret etmesi ve kendisini güzel duygular içinde hissetmesidir.

EYYÛB NEBİ BELDESİ

Urfa'nın doğusun da 100 km. mesafededir. Urfa-Viranşehir yolunda 85. km.den sola sapılır. 15. km.lik asfalt yol ile Eyyûb Nebi Beldesine ulaşılır. Bu belde Hız. Eyyûb'un adı ile anılmaktadır.

EYYÛB NEBİ BELDESİNDEKİ MAKAMLAR

HZ. EYYÛB TÛRBESİ

Hız. Eyyûb Urfa' da yaşamıştır. O halde türbesi neden Urfa' ya 100 km. mesafedeki bu beldededir.

İttifakla söylenen çok malı, davaları ve arazileri olduğudur. Bu yerin Eyyûb Nebi Beldesi olabileceği bir çok sebeple söylenebilir.

Biz böyle soruya kendi yorumumuzla cevap vermeye çalışacağız. Çünkü yaklaşık 3500 yıllık olan bu konuda elde kesin bir belge bulana kadar elbette ki yoktur. Ancak eldeki bilgileri tartışarak bazı açıklamalarda bulunmak mümkündür.

Genelde peygamberlerin hayatlarında olduğu gibi vefatlarında ve definlerinde de özel bazı özel durumlar görülmektedir. Mesela Filistin'deki Halil İbrahim mağarasında 300 peygamberin gömülü olduğu söylenir. Bu 300 peygamberin tamamı orada mı yaşamıştı veya orada mı vefat etmişti. Tabi ki hayır. Bir kısmı başka yerde yaşamış gelmiş sonra o bölgeye ve vefat edince oraya defnedilmiştir. Bir kısmı da bulunduğu memlekette vefat etmiş, cenazesi oraya getirilerek defnedilmiştir. Hatta bazıları vefatlarından çok sonraları getirilerek oraya defnedilmiştir.

İşte bizce yukarıdaki durum gibi Hz. Eyyûb'un vefatı ve türbesi de incelemesi gerek bir konudur. Çünkü Urfa'da yaşamasına rağmen, türbesi neden 100 km. uzaktaki bir beldededir. Biz şu yorum ile açıklamaya çalışıyoruz:

Kendisi ziraatçılık ve hayvancılık yapmaktadır. Çok sayıda hayvanı vardır. Bunlar bin kere binler ile ifade edilmektedir. Geniş meraları ve tarım toprakları vardır. Takdir edilir ki bu büyük bir şehrin kenarı ve yakını değildir.

İşte bizce bu çok büyük çiftlikleri ve meraları Karacadağın eteklerinde olan EYYÛB NEBİ ve çevresidir. Belki zaman zaman gelip buralarda kalmaktadır. Asıl yerleşimi ise insanların

bulunduğu bir şehirdir. Bu şehir tabii ki hala Hz. Eyyûb'a ait çok önemli iki "iz" in bulunduğu Urfa'dadır.

Bunlardan birisi çile mağarası, diğeri ise suyu ile şifa bulduğu kuyudur. Mağara ve kuyu bin yıllardır bilinmekte ve hükümdarlar da dahil bir çok kişiler tarafından şifa bulmak niyetiyle ziyaret edilmektedir. Bu durum ve inanç günümüze kadar kesintisiz gelmiştir.

Bizim açıklamaya gerek duyduğumuz konu ise neden Hz. Eyyûb Urfa'da defnedilmedi de Eyyûb Nebi' de defnedildi.

Biliyoruz ki Hz. Eyyûb hastalıktan şifa bulduktan sonra yeni bir hayata başlamıştır. Kendisine sağlığı, malı-mülkü ve evlatları yeniden Allah tarafından verilmiştir. Ve bir katı fazlasıyla verilmiştir.

İşte o hayatının bu dönemini çoğunlukla EYYÛB NEBİ BELDESİNDE geçirmeye başlamıştır. İşte ya burada bulunduğu bir dönemde vefat etmiş yahut ta Urfa'da vefat etmiş sonra buraya getirilerek defnedilmiştir.

Dolayısıyla doğumu, hayatının ilk sağlıklı dönemi, hastalığı ve şifa bulması Urfa'da olmuştur.

Hayatının sağlıklı ikinci dönemi ve vefatından sonra defni EYYÛB NEBİ BELDESİ'nde olmuştur. Zaten ikisini doğrulayacak bilgisi yoktur.

1- HZ. EYYÛB TÛRBESİ

IV. Sultan Murad Hanın buraya 17 köy vakfettiği bilinmektedir. Halen mevcut olan vakfiyelerde Hz. Eyyûb makamının mal ve bakımı için gerekli şartlar koşulmuştur.

Eyyûb Nebi Beldesine girişte ilk görünen makam bu türbedir. Çok büyük olan höyüğün güney kenarında'dır. Camii ile arası 15-20 m.'dir. Önceleri dar, basık ve çok sade bir yapı iken 1992'den sonra bu günkü şekle getirilmiştir. Sekizgen bir yapı üzerine oturtulmuş tek bir kubbe türbenin üzerini örtmektedir. Kuzeyinde olan girişin kapısına ise üç kemerli ve

üç küçük kubbeli revaktan girilmektedir. Urfa taşından yapılmış görkemli bir yapıdır.

Asıl melkat kısmı ise türbe zemininden 1 m. Kadar derinde üzeri yarım daire şeklindeki taşlar ile örtülüdür. Tarafımızdan nezaret edilen onarım sırasında açılmamıştır. Ancak bu taşlar (yaşlıların anlatımına göre) 70-80 sene öncesine tekabül ettiğini sanmaktayız. Bu türbede özellikle arafe ve bayram günleri büyük ziyaretçi kalabalığı oluşmaktadır. Sair zamanlarda ise özellikle hastalar ziyarete gelmektedir.

2- HZ. ELYESA MAKAMI

HZ. Eyyûb türbesinin 400-500 m. güney batısındadır. Eyyûb Nebi Beldesine ait ikinci mezarlığı içindedir. Ancak bu mezarlık pek eski gibi görünmemektedir. Yenidir. HZ. Elyesa makamının etrafına yapılan yeni definlerle oluşmuştur.

HZ. Elyesa'nın kimliği ile ilgili bilgiler pek kesin değildir. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden değildir. Ancak hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Kimisi o'nun Zülkifl olduğunu söyler. HZ. İlyas ile aynı kişi sayar. Kimisi de onun HZ. İdris, HZ. İsa veya Hızır (a.s.) gibi bir hayatta olduğunu söyler. Bu sebeple HZ. Elyesa'a birmerkad izafe etmek pek doğru olmayabilir.

Bu sebeple biz HZ. Elyesa ve HZ. Eyyûb'la ilgili yöre insanlarının anlattığı bir rivayeti naklederek durumu açıklamaya çalışalım:

HZ. Elyesa duymuş ki Allah dostu olan ve Allah tarafından çok övülen bir peygamber vardır. Adı Eyyûb'tur. Onu ziyaret etmek ister. Aramaya çıkar. Uzun yıllar, bir rivayete göre 70 yıl dolaşır.

Nihayet bir mevkiye gelir. Orada karşısına biri çıkar. Yorulan ve yaşlanan HZ. Elyesa ona sorar. HZ. Eyyûb'un nerede olduğunu. Ancak karşısına çıkan şeytandır. Daha

yolun yarısında olduğunu bu kadar yıl daha gitmesi gerektiğini söyler. O'na ulaşamayacağını düşünen Hz. Elyesa, Allah'tan ömrünü tamamlamasını diler.

İşte biz bu yeri Hz. Elyesa'nın makam olarak ifade ediyoruz. Yani Hz. Eyyûb'a ulaşmadan, hayatının değiştiği yer olarak ifade ediyoruz. Halbuki Hz. Eyyûb 400-500 m. mesafededir.

Bu sebeple yöre insanı onun bu haline saygı olsun diye önce kendisinin makamını ziyaret eder, sonra Hz. Eyyûb'un türbesine gider.

3- HZ. RAHİME TÜRBESİ

Eyup Nebi höyüğünün kuzey-batı yönünde, höyüğe 50 m. mesafedeki makam Hz. Eyyûb'un hanımı Hz. Rahime'nin türbesi olarak ziyaret edilmektedir. Bu yapı çokta özellikli yapı değildir.

Daha önce ziyaret edilen bu yerin üzerine 1950'lerde yapıldığı sanılmaktadır. 1992'den sonraki onarım sırasında önemli bir değişiklikte yapılmamıştır. Sadece kuzey ve güneyine birer kemer yapılmıştır.

Hz. Rahime Hz. Eyyûb'un hastalığı süresince soylu davranışları sergileyen inananların anne dediği bir peygamber hanımı ve Hz. Yusuf'un kızı veya torunu olarak bir peygamber kızıdır.

4-HZ. EYYÛB'UN SIRTINI DAYADIĞI TAŞ

Belki yörenin iklim özelliklerinden dolayı olsa gerek insanlar günün uygun zamanlarında açık havada oturup dinlenmektedirler. Bazen de güneşlenmektedirler Hz. İbrahim'in Harran da dinlenirken sırtını dayadığı bir taşın varlığını seyahatnamelerden bilmekteyiz.

Aynen onun gibi Eyyûb nebi beldesinde de Hz. Eyyûb'a ait böyle bir taş vardır. Hz. Eyyûb'un dinlenirken ve güneşlenirken sırtını dayadığı taş bu gün hala ziyaret edilmektedir.

5- TILGORAN KÖYÜ

Tılgoran köyü'nün adına tarihlerde önemli bir merkez olarak değinilir. Normalden çok daha büyük ve yüksek bir höyüğü vardır. Eyüp Nebi Beldesinin 5 km. kadar güneyindedir. Tarihi bir kuyusu vardır. **Gûr** mezar demektir.

Tılgoran da mezarlar tepesi anlamına gelebilir. Höyüğün doğusunda kuyu'ya yakın bir mezar vardır. Burası Hz. Eyyûb'un oğlu SIVAN'ın mezarı olarak ziyaret edilmektedir. Ana yoldan bu makama bağlantı yolu yoktur. Bakımsız harabe bir yapıdır.

Tılgoran köyünün mescidi görevini de görmektedir. Ne yazık ki layık olduğu hizmet götürülmemiştir.

Bölge insanları ve yetkililer gerekli ilgiyi göstermelidirler.

6- GIRLAVIK KÖYÜ

Eyyûb Nebi Beldesinin kuzeyine düşen bu köydede Hz. Eyyûb'un bir oğlunun mezarı olarak ziyaret edilen bir yer mevcuttur.

7- ŞEYH SÜNNUSİ'NİN SÖZLERİ

Aşağıda anlatılacağı üzere Şeyh Sünnusi Eyyûb Nebi'yi ziyaret ederek Hz. Eyyûb Makamınınbu beldede olduğunu işaret etmiştir.

8- ŞEYH SÜNNUSİ'NİN URFA'YI ZİYARETİ

Osmanlı imparatorluğunun son döneminde İstanbul'a davet edilen ve bu gelişinde İmparatorluğun uğradığı her yerde unutulmaz izler bırakan Şeyh Sünnusi ile ilgil hala canlı hatıralar anlatılmaktadır. Ki , bunlardan biriside Eyyûb Nebi Beldesidir.

İstanbuldan ülkesine büyük ihtimalle hicaz üzerinden dönecektir. Yolu Urfa'dan da geçmektedir. Anlatıldığına göre devrin Viranşehir müftüsü ile beraber Eyyûb Nebi Köyüne gitmiş ve 48 saat kalmıştır. Bunu birkaç yaşlı zattan dinledik.

Böylece burasının önemli bir makam olduğunu ifade etmiştir. Bu metod makamların belirlenmesinde uygulanan bir gelenektir. Harran dergisinde anlatıldığına göre Şeyh Sünnusi Urfa'da da misafir kalmıştır. Onun Urfa'da misafirligi ilgili çok şey anlatılmaktadır. Bunlardan biriside Urfa'lı hafızlardan Kur'an-ı Kerim dinlemesidir.

Bir Cuma namazından sonra Hekim Dede Camiinde Kur'an-ı Kerim dinlemek istediğini söyler. Aralarında Çütçü Muhammed hafız kıraat-ı Sab'a ile okur. Şeyh Sünnusi göz yaşlarını tutamaz. Aslında da Kurra Muhammed Hafız Necm Suresini yedi kıraat üzere okur. Takdirle karşılar.

SONUÇ

Hız. Eyyûb bir çok peygamber gibi kanaatimize göre Urfa'da yaşamıştır. Gerek diğer peygamberlerle ilgisi gerekse Urfa'da Hız. Eyyûb ile ilgili izler bize bunu gösteriyor. Biz inanıyoruz ki. Hız. Eyyûb Urfa'da yaşamıştır. Urfa'da imtihana tabi tutulmuş ve hastalık çekmiştir.

Ancak mallarının ve davalarının bulunduğu yer ise Urfa'nın yaylağı sayılan sulak ve havadar olup hayvan beslemeye uygun, tarıma elverişli Urfa ile Karacadağ

arasındaki Eyyûb Nebi Beldesidir. O bölge kendisinin çiftliğidir.

Kanaatimizce Urfa'da yaşamıştır. O Urfa ki Hz. İbrahim'in ateşe atıldığı gün Hz. Eyyûb'un atası da Urfa'da ve olayın meydana geldiği yerde idi. Ateş mucizesinden sonra iman etmişti.

Hz. Eyyûb ise Urfa ile çiftliği arasında gidip gelmişti. Hasta iken Urfa'daki makamında yaşamış, şifa bulunduğu mucizevi su Urfa'dadır. Ve bu su yüzyıllarca şifa kaynağı olarak biline gelmiştir.

Şifa bulduktan sonrada uzun yıllar yaşayan Hz. Eyyûb olabilir ki çiftliklerinin bulunduğu yerde vefat etmiş ve orada defnedilmiştir. Mezarının ayrı yerde; yaşadığı ve şifa bulunduğu memleketinin ayrı yerde olması kabul edilemez bir durum değildir.

Yine de önemli olan insanın kendini bir peygamber makamında hissetmesi, ona saygı gösterme fırsatı bulması, ona layık olmaya çalışarak Allah'ın emirlerine boyun eğmesidir. Yüce Allah'tan kendimiz ve insanlarımız için bunu diliyoruz.

HZ. EYYÛB MAKAMLARININ ONARIMI

Biz kendimizi bildik bileli Urfa'ya hizmeti sağlayacak davetlerde bulunuyoruz. Manevi maddi imkanı olan herkesi bu hizmete davet ettik ve ediyoruz. Bu arada hizmet edenleri minnetle hatırlıyor ve hatırlatıyoruz.

URFA MERKEZİNDEKİ EYYÛBİYE-EYYÛB PEYGAMBER MAKAMLARI

Urfa halkı şehrin Harran Kapı çıkışından başlayan ve Hz. Eyyûb'un mağarası ve kuyusunun bulunduğu yere kadar olan bölgeye Eyyûbiye, Eyyûb Peygamber (Urfa ağzı ile

AYIB, AYIB'IN DÜZÜ) denmektedir. Hz. Eyyûb'un Urfa'daki bu makamlarına en büyük hizmeti şehir halkı yapmaktadır. Yıllardır temeli atılan ve Urfa taşından yapılmakta olan Eyyûb Peygamber'deki Büyük Camii'nin inşaatı devam etmektedir. Ancak dileğimiz Camii'nin bir an evvel bitirilmesi ibadete açılmasıdır.

Hz. Eyyûb mağarasının ciddi olarak düzenlenmesi ve üzerine bir kubbenin yapılması ise eski valilerimizden Alparslan KARACAN'ın ilgisiyle olmuştur.

Şanlıurfa şehir merkezindeki Eyyûb Peygamber Makamı ile ilgili asıl ciddi düşünceler ve çalışmalar ŞURKAV tarafından gündeme getirilmiştir. O dönem Şanlıurfa Valisi ve ŞURKAV Başkanı olan Şahabettin HARPÜT Eyyûb Peygamber makamıyla ilgilenmiştir.

Konu ŞURKAV Yönetim Kurulunda ve Uzmanlar arasında uzun uzun tartışılmıştır. Yüksek Mimar M.Uğur BEYAZGÜL, Cevher İlhan CEVHERİ, A.Kadir OCAL, İ.Bakır CANBAZLAR ve Mehmet OYMAK hazırlanacak proje üzerinde çalışmışlardır.

Her ne kadar aralarında bir ittifak sağlanamasa da daha önce Dergah-Balıklığöl projesini çizmiş olan Melih KARAASLAN beye mimarisi havale edilmiştir. Uygulama için hazırlıklar tamamlanmış projeye yakın ilgi gösteren dönemin Vakıflar Genel Müdürü Mustafa KETEN beyin de katılımı ile çevre düzenlemesi ve tesislerin temeli atılmıştır.

EYYÛBNEBİ BELDESİNDEKİ MAKAMLARIN ONARIMI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ

Eyyûb Nebi Köyüne gelince, bu köye yıllarca ve defalarca gittik. Makaleler yazdık. Mahalli ve ulusal basında yorum ve haberlerimiz yayınlandı.

Bu araştırma ve haberlerimizin yoğunlaştığı dönemde sayın Ziyaeddin AKBULUT Şanlıurfa'ya vali olarak geldi.

Konuya özel ilgi gösterdi. Defalarca makamları ziyaret etti. Onarım ve çevre düzenlemeleri için emir verdi.

Gerek kamu kuruluşlarının gerekse ŞURKAV'ın imkanlarını harekete geçirdi. Vali Yardımcısı sayın Hasan DURUER mesai sarf etti. Biz ise zaman oldu her hafta, zaman oldu haftada iki gün Eyyûb Nebiye giderek işe nezaret ettik. Ve onarımlar, düzenlemeler hızla ilerledi ve ilerlemektedir. Umudumuz odur ki valimize bu imarı tamamlamak nasip olur. Ama olmadı. Onun tayini çıktı.

Fakat bu arada Turizm Bakanlığı İnanç Turizmi çerçevesinde bir çalışma başlatmıştı. İşte bu dönemde adını duymaya başladılar. Eyyûb Nebi Köyü çevre düzenlemesi programlarına dahil ettiler.

Turizm Bakanlığı açtığı yarışma ile yapılar hariç çevre ve bağlantı yolları için hazırlattıkları mimari proje ildeki yönetim birimleri ile ortaklaşa yürütüldü. Proje mimarları Yurdanur SEPKİN ve Öner OLCAY beyler ile bakanlıktan inşaat işleri ile ilgili dairenin müdiresi Nermin ÇELİK hanımefendinin bu konudaki heyecanlarını ve gayretlerini anmamak haksızlık olur.

Eyyûb Nebi'ye hizmeti geçenleri sayarken Mimar Cevher İlhan CEVHERİ, Mehmet Yahya ÇİNİ, Abdülkadir SUBAŞI, Cemal ELÇİ, Hüseyin BAYKUŞ, Abdülkadir KAYA ile Halil KARAKUŞ Ustayı unutmamak gerekir.

Bu çalışmalar sırasında gösterdikleri anlayıştan dolayı belde halkını da taktirle anıyoruz. Belde Belediye Başkanı Mehmet YILDIRIM ve Eyyûb Nebi Beldesi Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği başkanı Ömer Bey'e teşekkür ediyoruz.

Vali Ziyaeddin AKBULUT'a gelince; kişiliği, yöneticiliği ve özellikle valiliği ile Urfa'ya hizmetleri ciddi bir araştırma konusu olmalıdır.

Hantal bir kamu işleyişinin arasından Urfa'nın çehresini değiştirecek hizmet imkanları çıkarmıştır. Bu çalışmaların içinde biri olarak ve bu kitabın yazarı olarak ifade ediyorum ki zaman geçtikçe Ziyaeddin AKBULUT'u takdirde daha da haklı olduğumuzu anlıyorum.

Onun hizmetleri anısına yapılan Eyyûb Nebideki Çeşme mütevazı bir teşekkürdür onlara. Kitabın sonuna Eyyûb Nebi köyü ile ilgili dergi, gazete ve kitaplarda ilk yayınlarından örnekler alıyoruz.

EYYÛB NEBİ ONARIM KİTABESİ

Urfa'da yaşar idi Hazreti Eyyûb Nebi
Evaladı malı çoktu sağlığı yerindeydi

Sıgımdı davarları ne ovaya ne ile
Yaylağı karacadağ sürüsü binler ile

Allah'ın hikmetidir araya girdi şeytan
İmtihan olsun diye müsaade çıktı Haktan

Önce gitti malları evladı ve sağlığı
Canını sardı kurtlar çürüdü solu sağı

Şükretti Hamdetti hep teslim idi Allah'a
Sevgisi bağlılığı artıkça arttı daha

Sabır timsali oldu melcei Cenab-ı Hak
Şifa buldu Urfa'da dertlilere sığınak

O'na Eyyûb Nebi'de emr-i Hak oldu vaki
Onyedî köy vakfetti Sultan Murad-ı Rabi

Ziyaeddin Akbulut Vali geldi Urfa'ya
Emretti bu imarı mazhar oldu duaya

Muavini Duruer Hasan Beyle beraber
Onardık makamları Makamat-ı Peygamber

OYMAK der ki; hamd olsun nasip oldu bu hizmet
Haktan Rahmet dileriz nebilerden şefaaf

(Mehmet Adil OYMAK tarafından yazılmıştır.)

URFALI ŞAİRLERDEN HZ. EYYÛB'A ŞİİRLER

HZ. EYYÛB NEBİ

O'nda Rahmet, O'nda nimet
Şükür önda teslimiyet
Allah verir derdi evet
 Eyyûb Nebri sabrederdi
 Allah güzel kulum derdi
Malı mülkü dağ kadardı
Evlat sağlık onda vardı
Varlığını sabrı sardı
 Eyyûb Nebi sabrederdi
 Allah güzel kulum derdi
Şeytan haset etti yine
Ateş düştü yüreğine
Rabbin hadsiz nimetine
 Eyyûb Nebi sabrederdi
 Allah güzel kulum derdi
Girdiđinde kullar daræ
Kula gerek Hakk'a vara
Örnek oldu insanları
 Eyyûb Nebi sabrederdi
 Allah güzel kulum derdi

Yarattığı her nimete
Kemiğimi örten ete
Adil teslim adalete
Eyyûb Nebi sabrederdi
Allah güzel kulum derdi

Mehmet Adil OYMAK

Not: Bu şiir Sadi HOŞSES, Ahmet HATIPOĞLU ve Murat DEMİRHAN üstatlar tarafından bestelenmiştir.

EYYÛB

Sonsuzlukta bir nokta
Gece Eyyûb'ün sabrı
Bütün dertler Eyyûb'te
Yüce Eyyûb'ün sabrı
Veriyorsun bire bin
Ya Ekrem'el-ekremin
Tenini dert bürüdü
Beden yerde çürüdü
Eyyûb cömert biriydi
Yüce Eyyûb'ün sabrı
Sebeplenir in ve cin
Ya Ekrem'el-ekremin
Yerden kaynakayan sular
Dertte şifa sunar
Tükenmeyen bir pınar
Yüce Eyyûb'ün sabrı
Yer gök toprak hep senin
Ya Ekrem'el-ekremin
Dua ibadet sabır
Bitti çile ile kahır
Zafer aşkıyla çağır

Yüce Eyyûb'ün sabrı
Özü sensin cevherin
Ya Ekrem'el-ekremin

Mehmet Atilla MARAŞ

YA EYYÛB

Açmazdı bıçaklar
gecenin ağzını
güne hasretli geceler
gün alabildiğine yorgun
uzun vurmuyordu gölgesini
bacası kırık damlara el emeği göz nuru
o eski ustaların

Sonra geçti süvariler
gecenin üzerinden
rüyaları kılıçları ile bölen
gökten yıldızları indiren
kanlı eliyle
gelip
sabahımızın ucunda durdular

Ve eyyûb
hızır gibi yetişti
soluklarımızda
taşıyıp aydınlıkları geceye
sabrın gücüyle
sâbir'in gücüyle

Seyyid Ahmet KAYA

SABREYLE EYYÛB

Onulmaz dertlere düçar olunca
Sabır dağdır er kişi yüreğinde
İnsan şu alemde bakes kalınca,
Sabır bağıdır er kişi yüreğinde.

Sabreyle Eyyûb, sabreyle...
Sabreyle Eyyûb, sabreyle...
Sabreyle Eyyûb, sabreyle...

Gönül tevekkülle tatmin bulunca,
Sabır yağdır er kişi yüreğinde
Her şey bitti sanıp ümit solunca,
Sabır sağdır er kişi yüreğinde

Sabreyle Eyyûb, sabreyle...
Sabreyle Eyyûb, sabreyle...
Sabreyle Eyyûb, sabreyle...

Zübeyir YETİK

KISACA URFA TARİHİ

BÖLGENİN YAZILI TARİH ÖNCESİ

Yazılı tarih öncesine ait arkeolojik buluntular bize Urfa yöresindeki yerleşim ile ilgili bilgiler vermektedir. Özellikle GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) uygulaması ile su altında kalacak yerlerde yapılan araştırma ve kurtarma kazıları yöredeki yerleşimin ve insan faaliyetlerinin tarihi M.Ö. 7000 yıllarına kadar götürmekteydi.

“Yukarı Mezopotamya” diye adlandırılan bölge, “iki nehir” (Fırat-Dicle) arasının genel durumuna tabi olarak insan hareketlerine sahne olmuştur.

Avcılık, tarım, ticaret ve siyasi olayların izleri; kesin olarak tarihlendirilmemekle birlikte Neolitik hatta Paleolitik Döneminin bulguları olarak kabul edilebilir. Ama ilk Tunç Çağı buluntuları yerleşim hakkında kesin bilgiler vermektedir. Nitekim son yıllarda (en son 2001 yılında) Urfa merkez Örencik Köyü Göbekli Tepe mevkiinde yapılan kazılarda çok önemli buluntulara ulaşılmıştır.

Alman Arkeolog Klavs Schmidt başkanlığındaki bir heyet 2001 yılı yazında çok önemli bilgileri bir konferansla anlatılan M.Ö. 9400 yıllarına kadar gidebilecek bilgilerdi bunlar.

Böylece Urfa çevresi ile 11000 yılı aşkın bir tarihe kadar gidebilmektedir. Toplu yerleşme ve ortak bir mekan olarak kullanılan bir mabet tespit edildi ki ikisi de insanlık tarihi açısından çok önemli olacak değerlendirilmektedir.

URFA’NIN KURULUŞU

Urfa’nın kuruluşu hakkında belgelere dayalı olmayan iddialar vardır. İlk defa şehirler kuran Hz. İdris zamanında veya tufan’dan sonra Hz. Nuh zamanında kurulan şehirlerden olduğu gibi.

URFA 'NIN TARİHDEKİ ADLARI

Yörenin bilinen ilk sakinleri Sümerler'in şehirlere yahut etrafı sur veya hendekle çevrili şehirlere UR dediği sanılmaktadır. Bunun dışında Urfa'nın diğer adlarının çoğu **Su, Bahçelik ve Güzel Hava** ile ilgilidir. Orhei, Vurhai, Edessa, Kaliru gibi yahut (bölge ile beraber) Osroene ve Orpei gibi.

Şehir; Ur, (Ebla tabletlerindeki bir tarifile) Harran'daki Ur, Kalde Ur'u, Orhei, Arhay, Vurhai, Edessa (kısa bir süre) Antiokhos, Kaliru'e (bölge ile beraber) Diyar Mudar, Ruha, Reha ve en son Urfa adını almıştır.

1980'li yıllarda da "Şanlı" ünvanı eklenerek Şanlıurfa olmuştur.

BİLİNEN TARİHİ (Tarihi Kaynaklara Göre)

Bölge: Sümer-Akad-Hitit, Babil-Kalde, Hurri-Mitanni, Aram-Asur, Med ve Pers hakimiyetlerini görmüştür. Mekadonya kralı Büyük İskender'in doğu seferinde M.Ö. 332'de Urfa ya hakim oluşu yeni bir devir başlatmıştır.

Büyük İskender'in istilası ile başlayan bu Hellenistik devir M.Ö. 132'de Osronne krallığı ile son bulmuştur. Bu krallık sonraları dinler açısından Hıristiyanlıktaki önemi dolayısı ile şöhret bulmuştur. Gerek Abgar'ın Hz. İsa mektuplaşması, yahut IX. Abgar'ın hıristiyanlığı ilk defa din olarak kabul etmesi, Urfa'yı önemli merkez durumuna getirmiştir.

Yörenin sahip olduğu önemli özellikler dolayısı ile sürekli el değiştirmeler ve nüfuz mücadeleleri olmuştur.

İSLAMİ HAKİMİYET DÖNEMİ

Urfa Hıristiyanlığın Hz. İsa tarafından ilk ilk tebliği zamanında O'nu kabul ettiği gibi Hicri 16-17. yıllarında da, daha ilk yıllarında Müslümanların hakimiyetine girmiştir. İyaz İbn-i Ganem komutasındaki ordulara M.S. 639 yılında teslim olmuştur.

1071'de Arpaslan'ın şehri kuşatmasına kadar bir çok siyasi ve dini hareketlerin olduğu Urfa'da M.S. 1098'de bağımsız bir Haçlı Kontluğu kurulmuştur. M.S. 1144 yılında İmadeddin Zengi'nin Urfa'yı fethine kadar yine bir çok kuşatma ve savaşlar olmuştur.

1182'de Seladdin Eyyûbi Urfa, Nusaybin ve Suruç'u fethetmiştir. 1240 ve 1250'lerde iki Moğol yağmasından sonra 1260'da Hülagü bölgeyi yakıp yıkmıştır.

Şehir 1404'te Akkoyunluların 1514 yılında Safevi'lerin eline geçmiş ve en son 1517 yılında Osmanlı İmparatorluğuna dahil olmuştur. Osmanlı devrinde dönem dönem bazı siyasi ayaklanma ve olaylar mülki ve idari yapı değişiklikleri olmuştur.

24 Mart 1919'da İngiliz, 30 Ekim 1919'da Fransız işgali görmüştür. Fransızlara karşı başlatılan direniş ve savaş 11 Nisan 1920'de işgalcileri kovmakla sonuçlanmıştır.

EYYÛB NEBİ BELDESİNİN BAĞLI OLDUĞU VİRANŞEHİR İLÇEMİZ

Urfa'mızdan ve Viranşehir'imizden yetişen değerli fikir adamı ve şair Sıraç SUMAN ile bir kültür adamı ve gazeteci dostumuz olan Eyyûb SEYREK'in yazılarından iki örnek ile Eyyûb Nebi Beldesi ve Viranşehir:

1-Aşağıdaki yazı 1980 lerde bir gazete de yayınlanmıştır.

İLYASA HAZRETLERİ VE EYYÛB PEYGAMBER ŞEHİRİ VİRANŞEHİR...

Eyyûb SEYREK

Türkiye'nin hububat membaası; KONYA'yı bilmeyen, duymayan veya görmeyenler hemen azınlıkta desek doğru bir terim kullanmış sayılırız. Bu gün Viranşehir ilçesine baktığımızda, halen Urfa'da yaşayıp hayatının bilmem kaçta kaçını Urfa'da sürdürmüş binlerce Urfa'lı bu ilçemizi tanımayıp, bilmeyip sadece ismini duymakla yetinmişlerdir.

İlyasa Hazretleri ve Eyyûb Peygamber'in şehri olan Viranşehir'in genel görünümüne göz attığımızda bu koca ilçenin ne kadar geliştiğini, hizmetlerden ne kadar nasibini aldığını, yeterli bir yerleşim potansiyeline sahip olup olmadığını rahatlıkla yazılı basından öğrenmek mümkündür.

VİRANŞEHİR, Güneydoğu Anadolu Bölgesi sınırları içerisinde olup, Urfa iline bağlı 60 bin nüfuslu ilçedir. Doğusu Kızıltepe-Derik ilçesi, batısı Tektek dağları ile Urfa ili ile çevrili. Güneyinde 1919 metre yüksekliğindeki Karacadağ dağı ve onun yamacında Demirci Nahiyesi bulunmaktadır. Kuzeyinde ise Ceylanpınar (Resul Ayn) Suriye sınırı ile çevrili bu ilçede eğitim oranı yüzde 24 olup, bu gün ise okuma oranı yüzde 31,4'e yükselmiştir.

Peygamberler şehri olan Viranşehir'de tarım alanındaki gelişmeler Şanhurfa ilinin yüz akı olmuş; yüksek potansiyele sahip arazileri bulunan Viranşehir'in hububat veriminde büyük artış sağladığı gibi, yurt ekonomisine yılda 400 milyon lira gelir sağlamıştır.

Viranşehir'in batısında bulunan ve ilçe merkezine 22 km. uzaklıktaki Hazret-i Eyyûb Köyü ve türbesinin yanında

birde İlyasa Hazretleri ve Hz. Rahime'nin türbesi bulunmakta, sabrı tükenmeyen ve bir hazine olan bu büyük zatın ziyaretine gelen binlerce hacı adayları şimdiden dolup taşmakta ve köylülere gelir kaynağı olduğu gibi, dini açıdan da büyük yararlar sağlamakta...

Hizmetlerden yoksul bulunan bu köyümüz, yol yokluğu ve yeterli suyu bulunmadığından gelen ziyaretçileri güç durumda bıraktığı gibi bir başka kafilenin ihtiyacına cevap vermekte.

Ziyaret sürekli açık bu Peygamberler köyümüzü okul, su, yol, elektrik ve ziyaretçilerin dinlenmesi için tesis istemekte...

Bu köye gelen binlerce Umre ve Hacı adayları gerekli dinlenme tesislerine kavuşmalı ve kendilerine layık bir hizmet götürülmelidir...

2. Aşağıdaki metin merhum Sıraç SUMAN'ın Eyyûb Nebi Beldesi Koruma Derneğince yayınlanan Hz. Eyyûb-Hz. Elyesa isimli kitabından alınmıştır.

Yaşamış peygamberlerin çoğunu, Şam ve Mısır arasındaki bölgeye inhisar ettiren tarihçilerin aksine biz de diyoruz ki; bir çok enbia bizim Mezopotamya Bölgesi'nde yaşamış ve mübarek naaşlarının defnini Cenab-ı Allah, kendisinin uygun gördüğü bu topraklarda taktir buyurmuştur.

İşte Hz. İbrahim ile Hz. Lut'un doğup yaşadığı Şanlıurfa ilinizdeki mağaralar, makamlar...

İşte Şuayb peygamberlerin Harran bölgesindeki şehri! Peki, Hz. Şuayb'ın şehri olurda yani bu mübarek peygamber bu şehirde yaşar da kayınbabası olan Hz. Musa'nın izine rastlanmaz mı bu Harran Ovasında? Ve işte biraz beride Soğmatar'da Hz. Musa'nın makamı...

Ve nihayet 3000-3500 yılından fazla bir zaman öncesi sıkormanlar, çiftlikler, yeşillikler ve dinler terminolojisinde

“Adn Cenneti” olarak tesmiye edilen ve büyük ihtimalle, o cennetin şimdiki Şam’ı andıran bizim şehir: **Viranşehir!**

Ve bu şehirden 22 kilometre mesafedeki Eyyûb Nebi Köyü. Yeni haliyle, Eyyûb Nebi Beldesi... bu ulu sabır peygamberinin bütün ailesi, hanımı, çocukları ve peygamberlik yaşantısının ilinti bağıntularını dillendiren her şey burada, her şey bu beldede.

Sıraç SUMAN

BÖLGENİN ÖZELLİKLERİ

“Mezopotamya” ve “El-Cezir” (iki nehir, arası) Fırat ve Dicle nehirleri arası insanlığın, yer yüzüne tarihin en eski dönemlerinin, izlerini taşıyan birkaç bölgeden birisi.

Yerleşik hayatın, tarımın, ticaret ve sanatın ilk ortaya çıktığı bölgelerden birisi.

Doğu ile batıyı, kuzey ile güneyi birbirine bağlayan birkaç yolun geçtiği ve kesiştiği iki şehir Urfa ve Harran...

Tabii zenginliklerin, jeo-politik özelliklerin çekici duruma getirdiği bu yerler Mezopotamya ve Küçük Asya’daki güçlerin ilgi alanı olmuştur. Kudretli devletlerin hakimiyetlerini ve dolayısı ile kültür ve medeniyetini de görmüştür.

Bu durum da çok zengin kültür ve medeniyet dönemlerinin yaşaması sonucunu doğurmuştur.

Peygamberler, bilginler ve veliler yurdu aynı zamanda en eski üniversite şehri Harran ve Urfa... Görmeye, inceleye, tanımaya değer şehirler. Yüce Rabb’im bize üzerinde yaşayan, peygamberlere, velilere, Allah (c.c.) dostlarına layık insanlar olmayı nasip etsin.

ŞANLIURFA'DA GÖRÜLMEMEYE DEĞER YERLERDEN BAZILARI

ULU CAMİİ

Anadolu'daki en önemli ULU CAMİ'lerdendir. Urfa merkezindeki camilerin de en eskilerdendir. M.S. 475 yıllarında inşa edilen ve kırmızı mermer sütunlarının çok sayıda olması nedeniyle "Kızıl Kilise" diye adlandırılan kilisenin yerine inşa edildiği iddia edilmektedir.

Şam Ümeyye camii etkisinde; Halep Ulucamii'ne bu günkü şeklini veren Nurettin Zengi, muhtemelen Urfa Ulucamii'ni de aynı planda yaptırmıştır. Aynı plana dayanarak Urfa Ulucamii'ni de yaptırmıştır.

Selçuklu sanatı geleneğine dayanan Nurettin Zengi, kuvvetli şahsiyeti ve sanat görüşü ile, Halep ve Şam'da bir mimari üslub geliştirmiştir. Onun sarayında yetim Selhaddin Eyyûbi, aynı Selçuklu geleneğini Suriye'de devam ettirmiştir.

Şam Ümeyye camii ise planı ile Güneydoğu Anadolu'da 744-750 tarihli Harran Ulucamii 1091-1092 tarihli Diyarbakır Ulucamii, 1176-1186 tarihli Mardin Ulucamii, 1200-1204 tarihli Kızıltepe Ulucamileri ile, 1170-1175 tarihli Urfa Ulucamii'ni büyük ölçüde etkilemiştir.

Camii'nin duvarla çevrili oldukça geniş avlusunun kuzey-batı kesimi mezarlık olup, bu mezarlıkta Haçlılara karşı şehit düşen kumandanın mezarı ile Mevlana Halidi Bağdadinin oğluna ait tek kubbeli bir türbe bulunmaktadır. Avlunun kuzey doğu köşesinde olan sekizgen kule bu gün minare ve saat kulesi olarak kullanılmaktadır.

EYYÛBİ MEDRESESİ

Ulu camiinin doğusuna bitişik olan bu yapıdan günümüze sadece kuzey duvarındaki Eyyûbiler devrine ait

587 (1191) tarihli kitabe kalmıştır. Bu gün mevcut olan tek eyvanlı medrese, Eyyûbiler Devri medresenin üzerine 1191 (1781) tarihinde Nakibzade Hacı İbrahim Efendi tarafından yaptırılmıştır.

Medresenin güney duvarındaki çeşme aynı tarihlerde Firuzbey tarafından yaptırılmıştır.

ŞEYH EBUBEKİR SEBİLİ VE TÜRBESİ

Ulu Camiinin doğu kapısından çıkıştaki yolda olan ve halk arasında “Şih Bekir Ziyareti” olarak bilinen türbe ve içersindeki sebildir.

Urfa'daki tek sebildir. Sekkakızade Hoca Şakir İbni Hoca Halil Efendi vakfiyesi burasının sebil olduğunu ve 1565 yılında mevcut bulunduğunu vurgulamaktadır. Sebilin inşa tarihinin bu tarihten daha eskiye dayandığı düşünülebilir.

Güney cephede yer alan iki kitabeden Şeyh Ebubekir'in yattığı bu türbenin 1132 (1719) senesinde tamir ettirildiği anlaşılmaktadır.

EYYÛBİ MEDRESESİ ÇEŞMESİ

Eyyûbi Medresesinin köşesinde yer alan çeşmenin kitabesi bulunmadığından ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir.

FİRUZ BEY ÇEŞMESİ

Yıldız Meydanı mevkiindeki 587 (1191) tarihli Eyyûbi Medresesinin kalıntıları üzerine 1196 (1781) tarihinde yapılan Nakibzade Hacı İbrahim Efendi Medresesinin güney cephesinde yer alır. Kitabesine göre medrese ile aynı Firuz Bey tarafından yaptırılmıştır. Ve buradan Kehriz suyunun aktığı da belirtilmiştir.

RIZVANIYE CAMİİ

Halil-ür Rahman Gölünün kuzey kenarında yer alan bu cami Balıklı Göl ile beraber Urfa'nın sembolü durumundadır. Bu camii, Rakka Valisi Rızvan Ahmet Paşa tarafından 1716 yılında yapılmıştır.

Rızvaniye camii üç kubbeli ve dikdörtgen bir plana sahiptir.

Üç gözlü son cemaat yerinin üzeri kubbeler ile örtülüdür. Caminin kuzey-doğu duvarına bitişik olan minare tek şerefelidir. Rızvaniye camiinin avlusunun üç tarafı revaklı medrese odaları ile çevrilmiştir.

RIZVANIYE MEDRESESİ

Rızvaniye Camii avlusunu çevreleyen bu medrese 1726 tarihinde Rızvan Ahmet Paşa tarafından yaptırıldığı kitabesinden anlaşılmaktadır.

Camii avlusunu çevreleyen tonoz örtülü odaların ön tarafı revaklıdır.

Camii ile beraber şehrin en güzel yapılarından biridir.

HALİL-ÜR RAHMAN CAMİİ

Halil-ür Rahman Gölünün güney-batı köşesinin güneyinde yer alan bu camii, medrese hazire ve Hz. İbrahim (a.s.)ın ateşe atıldığına düştüğü makamdan meydana gelmiş bir külliye halindedir.

Caminin güneydoğu köşesine bitişik kare gövdeli kesme taş minarenin batı cephesindeki kitabede 608 (1211) yılında Eyyübilerden Melik Eşref Müzafferiddin Musa'nın emriyle yaptırıldığı yazılır.

Halk arasında Döşeme Camii olarak da adlandırılır.

HALİL-ÜR RAHMAN MEDRESESİ

Makam-ı Cedd-ül Enbiya Medresesi olarak da tanınır. Halil-ür Rahman Gölünün batı tarafında merdivenle çıkılan önleri revaklı odalar, camiye bitişik olarak büyük bir eyvan, gölün kuzey batı köşesinde bulunan kubbeli büyük bir odadan meydana gelmektedir.

Medresedeki kitabeler onarım devrine ait olup, yukarıya çıkan merdivenin karşısına gelen ve kuzeye bakan oda cephesindeki kitabe 1189 (1775) tarihlidir.

HASAN PADİŞAH CAMİİ

Hasan Padişah Camii, M.S. 1470'li yıllarda Akkoyunlu Sultanı Uzun Hasan tarafından Toktemur Mescidine bitişik yaptırılmıştır. Bu sebeple caminin hasan paşa camii değil HASAN PADİŞAH CAMİİ'dir.

Camii kible duvarı boyunca sıralanmış üç büyük kubbe ile örtülü dikdörtgen bir plana sahiptir.

Son cemaat yeri sekiz gözlüdür. Doğu baştaki ilk kemer Toktemur Mescidi önündedir. Avlunun kuzeyinde ki minare 1859 tarihinde Halil Bey tarafından yapılmıştır.

Eski minaresiyle ilgili bilgi yoktur. Belki de Halil bey eski minarenin yerine bu minareyi yaptırmıştır.

SULTAN HAMAMI VE KEÇECİLER HAMAMI

Kazancı Mahallesindeki, bu hamamın giriş kapısı üzerinde yer alan kitabe çok silik olduğundan, ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Halk arasındaki yaygın söylentiye göre IV. Murat (1623-1640) Bağdat Seferi sırasında bu hamamda yıkanmış ve bu yüzden hamama Sultan Hamamı adı verilmiştir. Hamamın ilerisindeki Sultan Bey Camiini Sultan III. Murat zamanında 995 (1586) yılında yaptıran

Ahmet Bey adındaki emir'in bu hamamı yaptırmış olması kuvvetle muhtemeldir.

Bu hamamın bitişiğinde de keçeleri "pişirmek" için kullanılan "Keçe Hamamı" kısmı vardır.

GÜMRÜK HANI

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde "Yemiş Hanı" olarak geçen Gümrük Hanı, şanlıurfa'daki hanların en güzel örneklerindedir. Doğu cephesindeki giriş kapısı üzerinde bulunan kitabede 970 (1562) tarihinde yapıldığı yazılıdır.

Hanın kare avlusunun etrafını çevreleyen dükkanların üzerinde ön kısımları revaklı ikinci kat odalar yer almıştır. Giriş eyvanının üzeri mescittir.

Son şURKAV restorasyonu ile eski haline döndürölmüştür.

ÇARMELİK HANI (KERVANSARAYI)

Suruç ilçesi Aligör (11 Nisan) köyünden kuzeye 14 km. gidince ar Melik Kervansarayına ve ar Melik köyüne ulaşılır. İdari olarak Bozova ilçesine bağlıdır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, burasının dört hükümdar kardeş tarafından imar edildiğini ve nedenle bu ismi aldığını, küçük bir kalesinin bulunduğu, kale dizdarı ve askerlerin Urfa'daki Subaşının olduklarını yazmaktadır. Evliya elebi ayrıca, burasının yüz haneli bir kasaba olduğunu, camisi, mescidi, hamamı ve birkaç dükkanın bulunduğunu bugünkü hanın içinde Türkmenlerin yerleştiğini anlatmaktadır.

Kim tarafından yapıldığı bilinmeyen hanın Selçuklu devrine ait olması kuvvetle muhtemeldir.

43.80X36.30 m. ölçüsündeki avlu kervansarayın portalinin kuzey cephesinin ortasında eyvan şeklinde olduğu

kalıntılardan anlaşılmaktadır. Bu gün portalin tamamı, avlunun etrafını çevreleyen mekanların büyük bir kısmı yıkılmış durumdadır.

ÇARMEK CAMİİ VE HAMAMI

Çarmelik Camii Kervansarayın dışında ve kuzeyinde ayrı bir yapıdır. Önemli mimari özellikler arz etmesine rağmen üzümlere belirtelim ki tarih veya kitabe olarak bir kayda rastlanmamıştır. Tamirlerde önemli değişikliklere uğramış olabilir.

Kervansarayın içinde bir mescit olmadığına göre aynı zamanda fazla nüfuza sahip bir yerleşim merkezi olarak ta düşünülebilen Çarmelike de hizmet veren bir camidir. Bizim kanaatimizce Çarmelik Kervansarayına paralel yapılmış bir yapıdır.

Yanında son yıllara kadar mevcut olan hamam ve su sarnıcı maalesef yok edilmiştir. Şimdi yok edilme sırası bu eşi ve benzeri olmayan güzelim kervansaraydadır. Çünkü daha önce Çarmelik'teki ilkokul ve sağlık ocağı bu kültür mirasının parçalanmış taşlarıyla yapılmıştır.

Acaba birileri çıkıp bu kervansarayı, diğer özellikleriyle de bu derbendi kurtarmayacak mı ?...

HARRAN ŞEHİRİ

Harran asıl tarihteki yeri ve önemi ile dikkat çekmektedir. M.Ö. 11 bin den M.S. 13. yüzyıla kadar kesintisiz bir iskan vardır. ASUR şehri ile beraber adı geçmektedir. Doğu batı arasındaki ticaret yolları üzerindedir. Sümerce ve Akat'ça seyahat ve kervan anlamına gelen Haranu denmektedir.

Hız. İbrahim'in amcası Haran adı da şehir ile ilgilidir. SİN tapınağının da Harranda olduğu bilinmektedir. Hitit

Kralı Suppilulima le Mittani Kralı Mativ arasındaki anlaşma burada SİN mabedinde imzalanmıştır.

Harran Sabii inancının da merkezidir. XIII. Yüzyılda Emevilere başkent olmuştur. Meşhur bilgin Şeyh Yahya Hayat El Harrani ile İbn-ı Teymiyyenin memleketidir.

Asıl şöhreti ise Hz. İbrahim'in orada 15 yıl kadar yaşamasıdır. Hz. İbrahim'in şehri diye bilinir. Babası da buraya defnedilmiştir.

13. yüzyıla ait seyahatnamelerde, Harran'da 4 medrese, 1 hastane, 1 düşkünler yurdu ve 8 hamamın mevcudiyetinden bahsedilmektedir. Harran asıl ününü yetiştirmiş olduğu bilginlerinden almaktadır.

Ünlü doktor ve matematikçilerinden miladi 821 doğumlu Sabit Bin Kurra, astronomi bilgini 925 doğumlu Battani, Harrani lakabı ile ün salmış Ahmet Bin Yunus ve Ömer Bin Yunus kardeşler ve Cebir Bin Hayyam Harran oklunun yetiştirdiği büyük alimlerdir.

13.yy. daki Moğol istilasından sonra yakılıp yıkılmış ve harabe haline gelmiştir. 20.yy'ın başlarına kadar terk edilmiş olarak hırsızların ve soyguncuların mekanı haline gelmiştir. Ancak son yüzyılda bazı çiftçi aileler yerleşerek köy olarak kullanmaya başlamışlardır.

HAN- EL BAĞRUR KERVANSARAYI

Selçuklu dönemine ait bir yapıdır. Yolu asfalttır. M.S. 1128 de EL Hac Hüsameddin Ali Bey tarafından yaptırıldığı kitabesinde yazılıdır. Ticaret kervanlarının konaklaması için yaptırılmıştır. Mescidi ve Hamamı vardır. Ticaret yolu üzerindedir.

1980'lerden itibaren ilçe merkezi yapılmış, son sulama projeleri ile de yeniden canlılık kazanmaya başlamıştır.

SOĞMATAR HARABELERİ VE SİN KÜLTÜRÜ

Şanlıurfa-Mardin yolunun 33. km.'sinden güneye sapan şose yol 40. km. sonra tarihi Soğmatar kenti kalıntılarına ulaşır. Kent bugün merkez Yardımcı (Cebir'ul Ensar) Nahiyesine bağlı Yağmurlu köyü adıyla bilinmektedir. Sumatar ile Soğmatarın birbirine karıştırılmamaları gerekir. Sumatar Şanlıurfa ile Harran arasındaki nahiyenin adıdır. M.S. I. ve II. Yüzyılda iskan edilmiş olan bir höyük ve bunun üzerinde M.S. II. Yüzyıla ait olduğu sanılan kalenin duvar ve burç kalıntıları ile köy içerisinde tapınak kalıntıları bulunmaktadır.

Kökü Harran Sin kültüne dayanan Soğmatar Ören yerinin en önemli kalıntısını, Baştanrı Marilaha'ya ve mukaddes gezegenlere ibadet edilerek kurban kesilen açık hava mabedi teşkil edilmektedir.

Bu mabedin duvarlarında o dönemden kalma yazılar ve gezegenleri tasvir eden insan rölyefleri bulunmaktadır. Ayrıca kalenin batısında bulunan tepe üzerindeki kayalara da tanrıları tasvir eden rölyefler ve yazılar işlenmiştir.

Soğmatar'da çok sayıda kaya mezarı bulunmakta, bunlardan anıt mezar özelliği taşıyan üç tanesi köyün kuzey batı kesimindeki tepeler üzerinde yer almaktadır.

ŞUAYB ŞEHİRİ HARABELERİ

Soğmatar'a 15 kilometrede bugün Harran ilçesine bağlı Özkent Köyü adıyla anılan Şuayb Şehri Harabeleri bulunmaktadır. Henüz arkeolojik kazılar yapılarak aydınlığa kavuşturulmamış bu kentteki mevcut kalıntıların Roma devrine ait olduğu tahmin edilmektedir.

Kentin etrafı yer yer izleri görülebilen surlarla çevrilidir. Kent merkezinde çok sayıda mağaranın üzerine

kesme taşlardan yapılar inşa edilmiştir. Tamamı yıkılmış olan bu yapıların bazı duvar ve temel kalıntıları günümüze kadar gelebilmiştir.

PEYGAMBERLER ŞEHİRİ

URFA'DAKİ HZ.İBRAHİM MAKAMLARI

Şehir merkezindeki Hz. İbrahim Makamları: Doğduğu mağara, Ateşe atıldığı mancınıklar, Ateşe düştüğü yer, Halil-ür Rahman Gölü ve Aynzeliha Gölü; Şehir dışındaki: Harrandaki Hz. İbrahim Camii, Harranda sırtını dayadığı taş ve Akçakale'de evlendiği yer olan Aynel Urus.

HAZRETİ İBRAHİM'İN KISACA HAYATI

Babil ülkesinin Yukarı Mezopotamya kesiminde "UR" denilen şehirde doğmuştur. Sümerler'de "UR" ön adlı bir çok yerleşim merkezi vardır.

Bunları birbirinden ayırmak için önemlerine göre belirleyici özellikleriyle ifade edilmiştir. UR-U KELDANI veya HARRAN'ın UR'u gibi... İşte Urfa olan bu şehirde Hz. İbrahim, Nemrud'un hüküm sürdüğü dönemde doğmuştur. Dedesi SERUĞ, babası AZER (Tareh)'dir.

Tanrılık iddia eden Nemrud'a kahinleri doğacak bir erkek çocuğun tahtını sarsacağını haber verirler. Nemrud o yıl doğan bütün erkek çocukları öldürtür. Buna rağmen Hz. İbrahim'in annesi onu şehrin dışındaki bir mağarada dünyaya getirir. O, parmağını emerek veya bir ceylan tarafından emzirilerek yedi günde yedi yaş kadar büyür.

Böylece o yıl doğan çocuklardan ayrılır. Hz. İbrahim çevresindeki insanları ve olayları gözleyerek aklına takılanları çözmeye çalışır. O dönemin inançlarından olan

gök cisimlerini gözlemekle gözlemekle yola çıkar. Önce göğün boşluğunda duran yıldızlar için, “Acaba bunlar benim Rabb'im olabilir mi?” diye düşünür. Bir süre sonra AY doğunca, yıldızların ışığı zayıflar ve görünmez olurlar. Bu kere,

“Bu onlardan daha kuvvetli, sakın benim Rabb'im bu olmasın?” diye düşünür. Daha sonra da doğan güneşe şahit olur. Bu defa hem yıldızlar hem de ay görünmez olur. Hz. İbrahim de şöyle düşünür:

“Hayır bunların hiç biri tanrı olamaz, çünkü bunların hepsi yok olmaya mahkumdur.”

Bu tür düşüncelerin devam ettiğini gene şu olaylardan anlarız: Annesine,

“Benim Rabb'im kimdir?” der, annesi, “Benim...” diye cevaplar.

“Senin Rabb'in kimdir?” diye sorar, “Babandır...” cevabını alır.

“Babamın Rabb'i kim?” der, “Nemrud'dur...” cevabını alır. Bu kez Nemrud'un rabbinin kim olduğunu sorar, anne cevap veremez, ürker ve sadece “Baban gelince soralım...” diyerek geçiştirir.

Baba eve gelir, aynı soruyla karşılaşır. Fakat o da korkar, ona bir tokat atar. Bir daha böyle sorular sormamasını ihtar eder.

Hz. İbrahim'in Allah'ın verdiği akıl muhakemesi ve kendi gözlemleri ile yüce yaratıcıyı tanıdığını görürüz. Toplumun putlara ve Nemrud'a kulluğunu kabullenemez. Onlara karşı her fırsatta ve çeşitli yöntemlerle mücadele eder.

Putların acizliğini, insanların acizliğini, yaratıcının sonsuz kudretini aklın alabileceği ve erebileceği örneklerle

anlatmaya çalışır. Hz. İbrahim'in bu durumu yakın çevresinden başlayarak duyulmaya ve şöhret bulmaya başlar.

Onun yaşadığı şehrin bir bayramında bir bahar günü belki baharın ilk günü halk önce mabetlerine gider, sonra şehir dışına çıkarak ibadet etmeye ve putlara tapınmaya başlar.

O gün Hz. İbrahim, rahatsızlığını bahane ederek şenliğe gitmez. Puthaneye giderek bir baltayla putların hepsini kırar, baltayı en büyük putun boynuna asar. Halk şehre döner, durumu görür, bu işi onun yaptığını tahmin ederler. Kendisini hesaba çekerler.

Hz. İbrahim, Putlara sorun "balta büyük putun boynunda olduğuna göre muhtemelen o yapmıştır" der. Putun bu işi yapamayacağını söyler halk ve halkın ileri gelenleri... Hz. İbrahim onlara şu harika ve aynı zamanda ürkütücü karşılığı verir:

"Kendini bile koruyamayan bir put iyilikte ve kötülükte bulunamaz..."

Hz. İbrahim'in mücadelesi o noktaya varır ki Nemrud'un hükümranlılığı sarsılmaya başlar. Ondan kurtulmak ve ona inanacakları yıldırım için yol arar. Sonunda Hz. İbrahim'i öldürmek için büyük bir ateş yaktırır.

Ancak Allah, ateşe; **"İbrahim'e serin ve selamet ol"** diye emreder. Ateş Hz. İbrahimi yakmaz.

Bu mucizeden sonra Hz. İbrahim, kardeşi Harran'ın oğlu Hz. Lut'u da yanına alarak Urfa'dan göç etti. Yolda amcasının kızı Sara ile bu günkü Akçakale civarındaki Ayn'el Urus (Düğün Gözü) denen mevkide evlendi. Oradan Haleb'e ve mısıra gitti.

Sonra Filistin'e yerleşti. Hacerle evlendi. Sonra Hicaza gitti. Haceri ve İsmaili oraya (Mekke'nin olduğu yere) bıraktı. Daha önce Hz. Adem'in Allah'a ibadet ettiği noktada Kabe'yi inşa etti. Hacer'le evlendi.

Hz. İshak ve Hz. İsmail'le beraber 13 çocuğu oldu. Oraya yerleşen çocukları çoğalmaya başladılar. Hz. İshak'ın neslinden Hz. Yakub, Hz. Yusuf, Hz. Musa, Hz. Harun gibi peygamberler;

Hz. İsmail'in soyundan da son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.) dünyaya geldi. Böylece Hz. İbrahim, "Peygamberler Babası" unvanı aldı.

Özet olarak Hz. İbrahim: Urfa'da doğmuş, burada bir müddet yaşamış, sonra göç ederek Harran'da 15 yıl kalmış, Halepte ve Filistin'de yaşamış, Mekke'de oğlu Hz. İsmail ile Kabe'yi inşa etmiş, 225 yaşında vefat etmiştir. Büyük ihtimalle Filistin'de Halil İbrahim Mağarası'nda 300 peygamberle birlikte medfundur.

HZ. ELYESA MAKAMI

Babasının adının Ehtup olduğu ve Hz. İlyasın öğrencisi ve arkadaşı olduğu söylenir. Hak dine davet ettiğinde halkın bir kısmı onun davetine uymadı. Allah'ta onun kavmini "Emlak" adlı zalim bir bey ile ceza verdi. Buna karşı da halkı Calüt adlı Anadolu'lu birisi savundu.

Hz. Elyesa her ne kadar insanları doğru yola getirmeye çalıştı ise olmadı. Ömrünün sonuna doğru da kendisine dine davet için bir vekil seçti. Bu sebeple vekiline Zülkifl denmektedir.

Bazı bilgilere göre bir kenara çekilip ölümünü bekledi. Görüşlere göre de Hz. Elyesa ölmedi. Ancak Hz. İdris, Hz. İsa, Hz. Hızır gibi bir hayat sürmektedir.

Bu sebeple Eyyûb Nebi'deki mevkiin Hz. Elyesa ait bir makam olduğunu düşünmekteyiz. Belki de hayatının değiştiği mekan burasıdır.

HZ. ŞUAYB ŞEHİRİ VE MAĞARASI

Urfa'nın doğusundaki tek tek dağları arasında 85. km'de bir tarihi kent kalıntısı vardır. Sokaklar, sokakların sağ ve solunda muntazam sıralar halinde mağara evler vardır.

Bu yüzlerce mağara evin üzerinde de aynı düzen içinde kesme taştan yapılmış ikinci bir şehrin harabeleri bütün ihtişamı ile durmaktadır. Adı Şuayb Şehir. Hz. Şuayb'ın adıyla anılmaktadır.

Bir mağara ev de O'nun makamı olarak ziyaret edilmektedir. Gerçekten her yönüyle incelemeğe değer bir yerdir. Bir çok sit alanında ve tarihi kent kalıntısında olduğu gibi burası da çeyrenin ve burada yaşayanların tahrip etme ve yok etme tehdidi altındadır. 20 sene öncesine kadar köylüye ait hiçbir ev yokken bu gün tarihi yapıların yıkılması ile elde edilen taşlarla 10'larca ev yapılmıştır. Ve bu devam edecek gibi görünmektedir.

CUDİ DAĞI VE HZ. NUH

Tek tek dağlarının içinde Urfa ve Ceylanpınar (Re'sulayn) arasındadır.yörede Hz. Nuh'un tufan sonrasında gemisi ile bu dağa indiği anlatılır. Çok değişik yüzey şekline sahiptir.

Asıl önemlisi Harran yolunun 30.Kmsinde, sağda, 3-4 Km. içeride; Cudi Deresi, Cudi Şehri ve Cudi Dağı adlarıyla anılan bir dizi "yer" in olmasıdır. Bunların çok ciddi olarak incelenmesi gerekir. Biz buralardaki gözlemlerimizi Urfa and Harran adlı kitabımızda verdik.

SOĞMATAR VE HZ. MUSA

Şuayb Şehr'e yakın mesafede şimdi yağmurlu denen köydür. Hz. Musa'nın kuyusu ve asasının izi diye belirtilen iki makam vardır. Asıl şöhretli yönü, Sin inanışının, güneş ve yıldızların kutsandığı dönemlerin; Tapınak, kabartma, yazı ve anıtsal yapı izlerini taşıyan eserleri ile bilinen bir antik merkezdir. Kalesi ve kutsal dağ hala bir çok özelliğini korumaktadır.

Hz. LUT

Harran'ın oğlu olan Lut, Hz. İbrahim ile birlikte göç etmiş ve Peygamberlik ile görevlendirileceği Sodom'a gitmiştir.

Hz. İbrahim'den ayrılınca kadar, baştan beri anlattığımız Hz. İbrahim ile ilgili makamlar ve peygamberlere atfedilen bu yerlerde O'nunla beraber düşünüldüğünde gerçekten Urfa, Hz. Lut'un Peygamberlik görevinden önceki memleketidir.

PEYGAMBERLER ŐEHRI

Baştan beri Urfa ile ilgilerini anlatmaya çalıştığımız peygamberler ve makamları şunlardır: Hz. İbrahim'in, Doğduğu Mağara, Mancınıklar, Ateşe Düştüğu Yer, Hz. Lut, Anzılha ve Halilürrahman Gölleri, Hz. Sara, Babası Azer, Kardeşi Harran, Harran Őehrindeki Hz. İbrahim Mescidi ve Sirtını Dayadığı taş, Aynel Urus, Hz. Eyyûb; Eyyûbiye Mahallesindeki Őıfah Kuyu, Çile ve Sabır Mağarası ile hastalığı ağırlaşmadan önce bir süre kaldığı mekan. (Eyyûbiye mahallesinde olduğunu bildiğimiz bu yeri kesin olarak tespit ettiğimizde duyuracağız), Eyyûb Nebi Beldesindeki Hz. Eyyûb Türbesi, Hz. Elyesa Makamı, Hz. Rahime Türbesi, Tektek Dağlarındaki Soğmatarda Hz. Musa Kuyusu ve Şuayb Şehri, Urfa'nın Güneyinde Suriye'ye doğru uzanan dağlardaki Cudi Dağı, Cudi Deresi, Cudi Şehri ve yine "Nemrud'un Tahtı" diye anılan rivayete göre Hz. Yakub'un misafir kaldığı yapı. Ayrıca bazı kaynaklarda geçtiği halde yeri bilinmeyen; bizim ise araştırdığımız ve belirlemeye çalıştığımız diğer peygamber makamları Bunlar dikkate alındığında Urfa peygamberler Őehridir.

URFAYI GEZECEKLERE BİR PROGRAM

Urfayı görmeye gelenlere tavsiye edilecek bir gezi programı ve güzergah:

1-ŞEHİR İÇİ GEZİSİ :

a- Hazret-i İbrahim Halilullah Makamı: Tarihi çarşılar ve alış-veriş merkezleri ile beraber aynı mevkidedir.

b- Şu sıra takip edilerek görülebilir: Hz.İbrahim'in doğduğu mağara ve Mevlüt Halil Camii, Dede Osman-ı Avni Türbesi, Bediüzzaman'ın Makamı, Kale, Anzılha Gölü, Halilürrahman Gölü, Hz. İbrahim'in ateşe düştüğü yer ve Akbalık, Halilürrahman Camii, Rızvaniye Camii ve medresesi, Harran Üniversitesi Urfa Evi, Çardaklı Köşk, ŞURKAV alış-veriş merkezi ŞURKAV KÜLTÜR MERKEZİ, Hasan Padişah Camii, yaklaşık bir saat sürebilir.

c- Aynı geziye devam edilir, Hasan padişah Camiinden sonra Tarihi çarşılar gelir. Bedesten, Kazzaz Pazarı, Gümrük Hanı, Bıçakçı Çarşısı, Bakırcılar Pazarı, Mevlevihane ve Ulu Camii, bu gezi yaklaşık (Alış-veriş hariç) bir saat sürebilir

d- Eyyûb Peygamber Makamı: Hz.Eyyûb'un çile çektiği mağara ile şifa bulduğu su kuyusunun bulunduğu Eyyûbiye semtindedir. Bir saat sürebilir. Aynı yönde NEMRET TAHTI: Eyyûbiye'ye 5 Km mesafededir. Yaya gidilmesi zordur. Araba ile gidilmesi uygundur. Bir saat sürebilir.

e- Müze: Şehir merkezinde Valiliğin arkasında, şehitlik mevkiindedir. Sümer, Asur, Babil dönemlerine ait arkeolojik eserler; GAP sebebi ile bölgede yapılan kazıların 8-10 bin yıllık buluntuları; yöreye ait etnoğrafik eserler sergilenmektedir. Yaklaşık bir saat sürebilir.

2-ŞEHİR DIŐI GEZİSİ :

a- Harran : Urfa'ya 50 Km mesafede Tarihi Harran Şhri harabeleri, Harran Ulu Camii (Firdevs Camii) harabeleri, Harran Kalesi, Harran Surlarının ve Kapılarının kalıntıları. Şeyh ahyâ Hayat el-Harrani türbesi ile harran ova'sı görülebilir. Yaklaşık üç saat sürebilir.

b- Urfa'dan çıkılarak Harran, Bazda Mağaraları, Hanel ağrur Kervan Sarayı, Şuayb Şhri, Soğmatar, Senemağara'dan Urfa Mardin asfaltına çıkılarak Urfa'ya gelinir. Yaklaşık 8-9 saat sürebilir.

c- b şıkkında belirtilen son mevki olan Senemağara'dan Urfa'ya Benat, Çimdin Kale, Viranşehir'den Urfa'ya dönülür. Yaklaşık 11-12 saat sürebilir.

d- c şıkkındaki Çimdin Kale'den Urfa Viranşehir asfaltına çıkıp Eyyûb Nebi Beldesine gidilir. Bu beldedeki z.Eyyûb Türbesi, Hz. Elyesa'a ait Makama ve Hz. Rahime türbesi ziyaret edilir. Eyyûb Nebi Beldesinden Urfa'ya dönüş 30 Km. dir. 13 saat sürebilir.

3-ATATÜRK BARAJI: GAP'ın önemli eserlerinden olan elektrik santrali ve sulama barajıdır. Bu bölgenin şeklini eğiştiren; dünyanın sayılı projelerinden biridir. Fıratı harran vasına akıtan iki tünel ile beraber önemli bir eserdir. Urfa'ya 0 km. mesafededir. Yol ile beraber 3 saat sürebilir.

4-NEMRUT DAğI : Tur organizasyonları Urfa'dan Nemrut Dağı, Cendere Köprüsü, Karakuş Tümölüsü, Eski Kale ve Yeni Kale'ye bir günlük turlar düzenlenmektedir.

Özellikle **HARRAN TUR (Tel. 0-414-215 15 75)** çevredeki tüm tarihi ve turistik yerlere turlar düzenlenmektedir.

Birer gün sürecek bağımsız geziler ;

a-Eyyûb Nebi Beldesi 100 Km.

b-Ceylanpınar Çiftliği (Eyyûb Nebi yönünde) 150 km.;

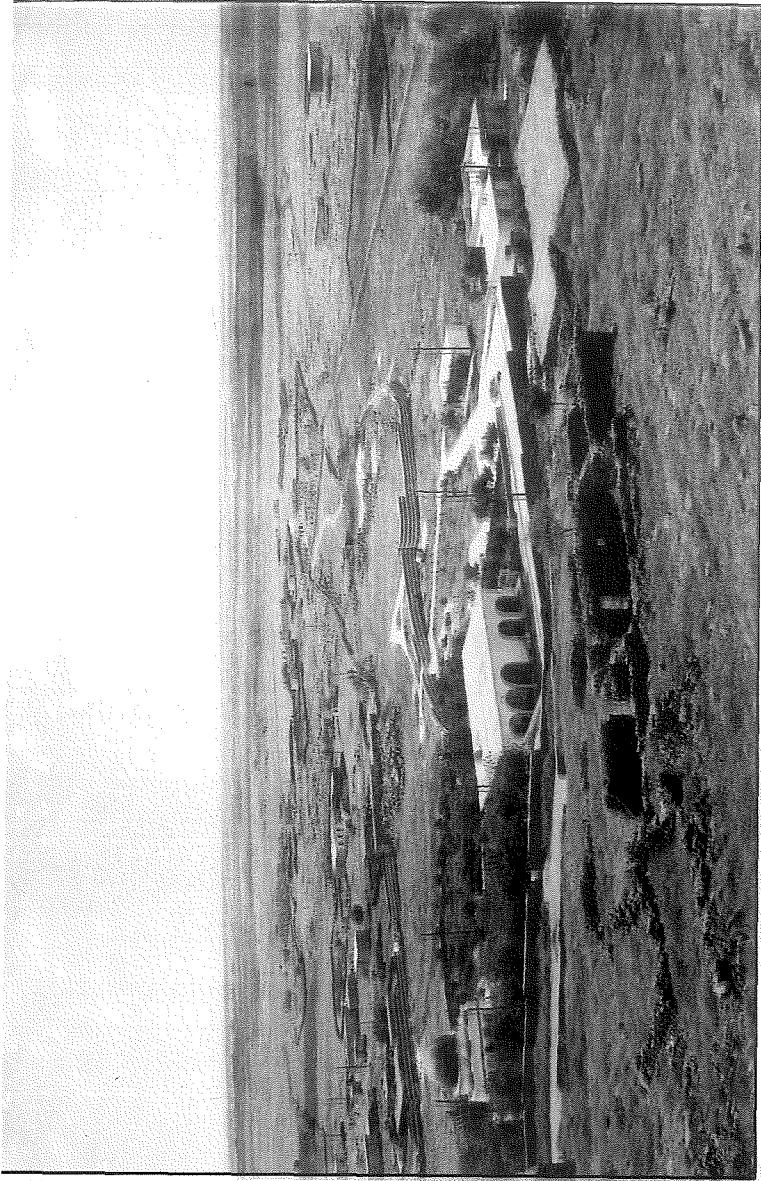
c-Birecik Kelaynak Üretme İstasyonu ve meşhur ZEVGMA 90 Km.

e-Halfeti ve Rum Kale (Birecik Yönünde) 130 Km. görülebilir.

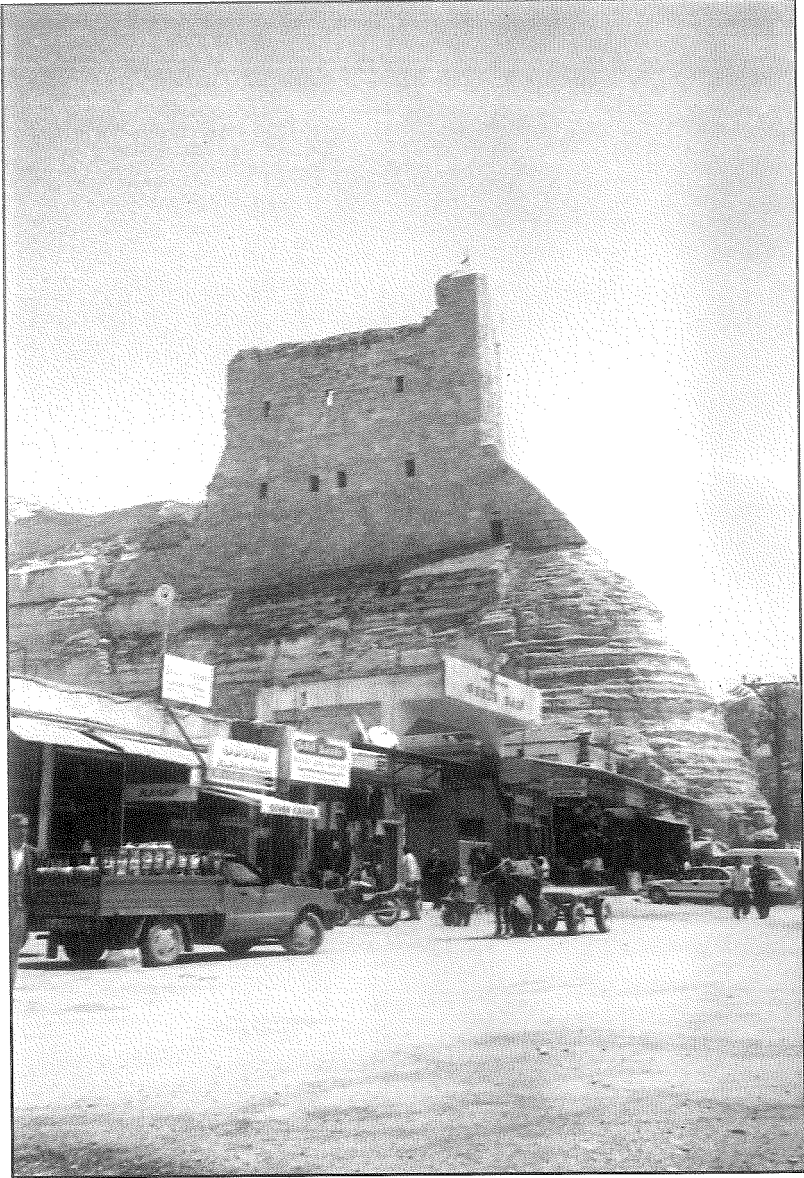
ALİŞ – VERİŞ : Alış verişte "URFA EV İSOTU" denen kaliteli pul biberi, taze kırmızı biberden üretilen "İSOT REÇELİ", Urfanın "SADE YAĞ"ı, "URFA PEYNİRİ", "FISTIK" ile Bastık, sucuk ve çekçek gibi üzüm suyundan üretilmiş "ŞİRE" denen çerezler alınabilir.

Çarşılardan uygun fiyata bakır ürünleri ile halı ve kilim gibi sergiler; Culhacıların dokuduğu "YAMŞAK" gibi örtüler alınabilir.

YEMEK : Hem ev yemekleri hem de kebab türleri vardır. "KEBAPÇI" denen lokantalarda ve tarihi Urfa evlerinden oluşturulan adına da "KONUK EVİ" denilen mekanlarda çok güzel yemekler yenebilir. Yerel Urfa müziği dinlenebilir.

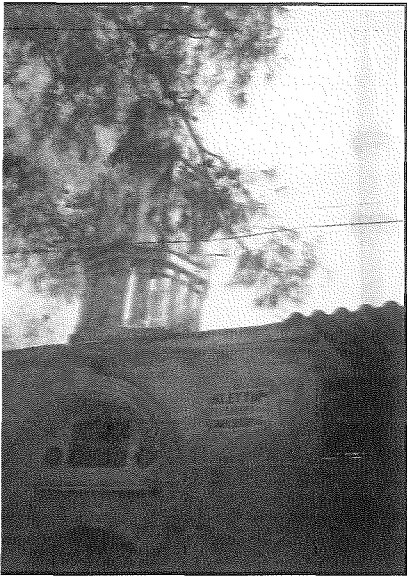
onebi düzenlemesinin sonlarına doğru Hz. Eyyûb türbesi, Tarihi camii ve Hz. Elyasa makamı

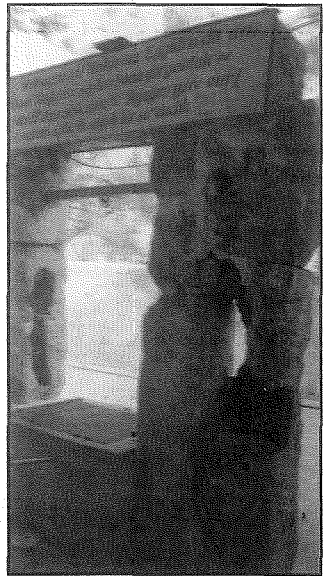
Birecik kalesinden görünüm

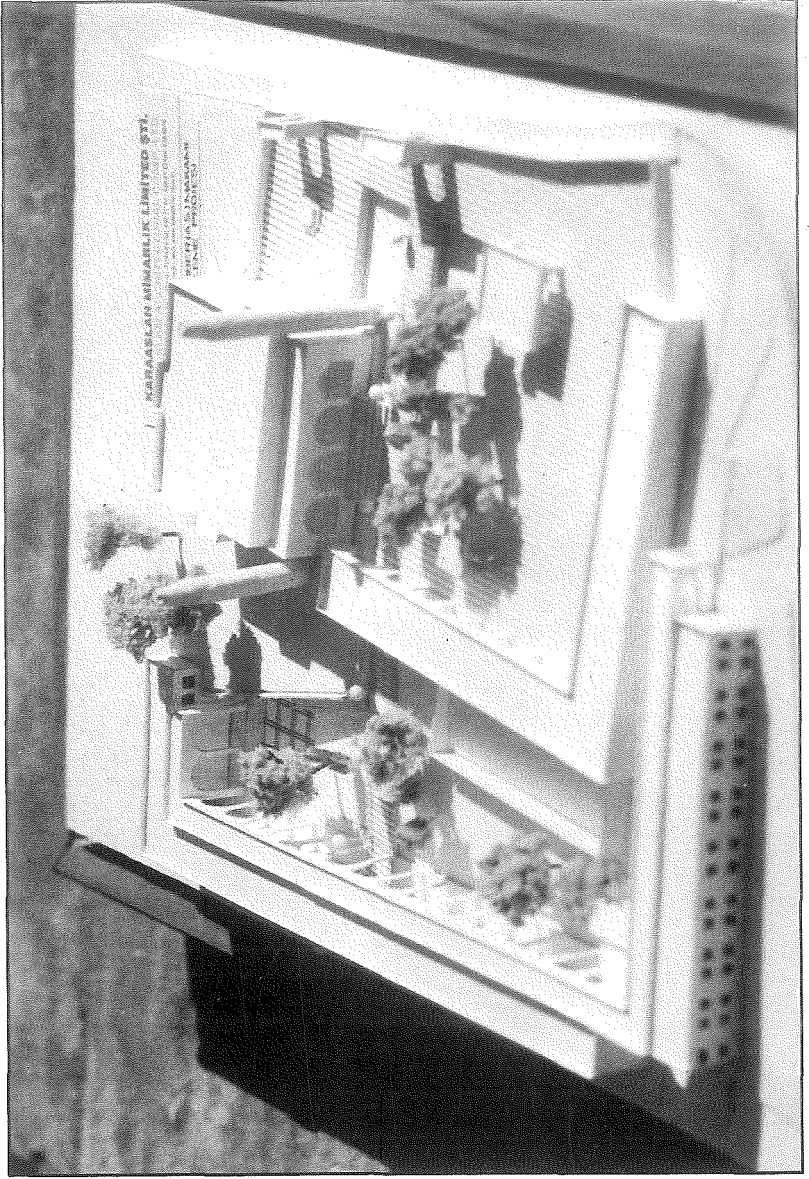
Urfa'daki Eyyübnebi beldesinde camii çevresi ve Hz. Eyyüb türbesinin eski durumu

Urfa'daki Eyyüb Peygamber eski küçük camii ve minareleri

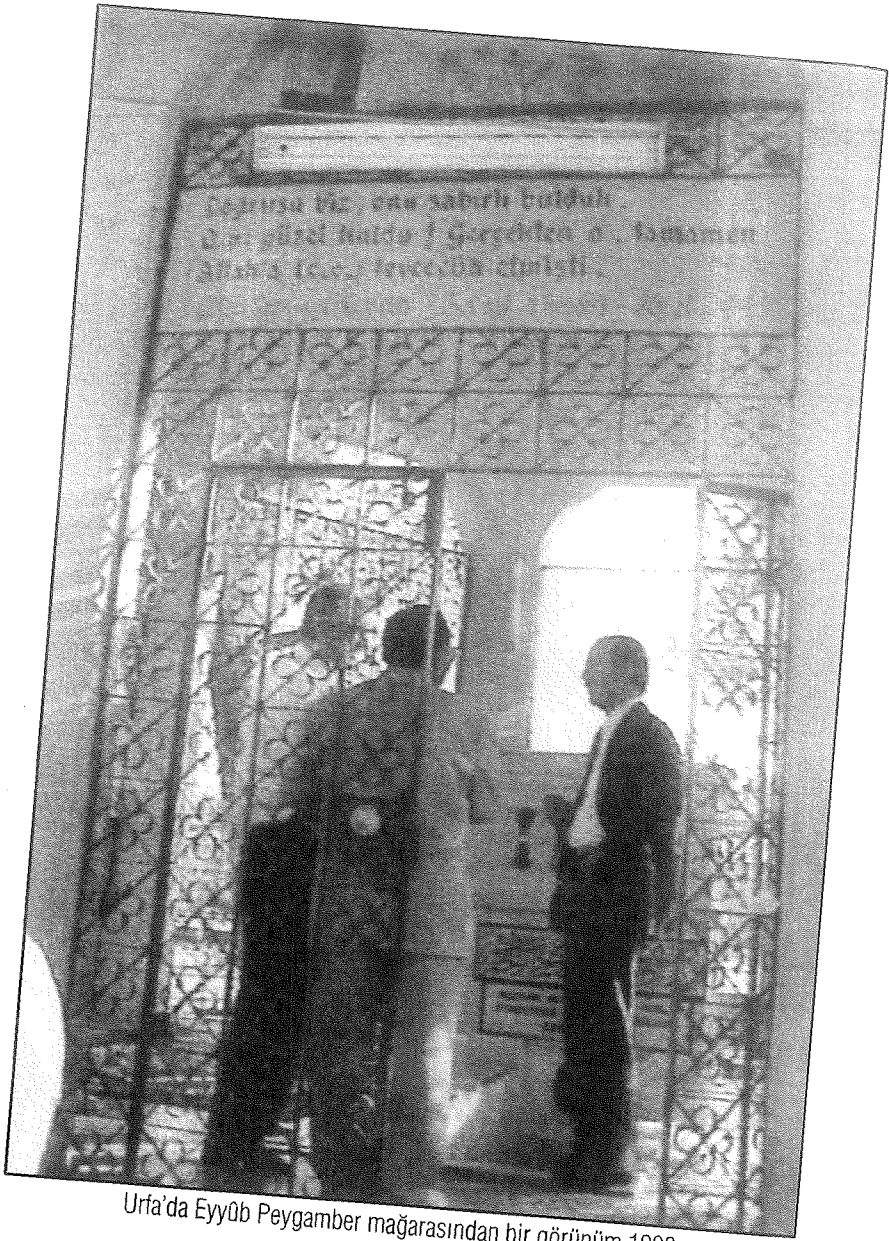
Urfa'daki şifalı Hz. Eyyüb kuyusu

Eyyüb Peygamber makamının düzenleme maketi 1998

Şanlıurfa'da Eyyüb Peygamber makamı düzenlemesi temel atma töreni
Soldan sağa Vakıflar yurt müdürü, Vakıflar bölge müdürü, Vakıflar genel müdürü,
Vali, Belediye Başkan vekili ve Mehmet Oymak

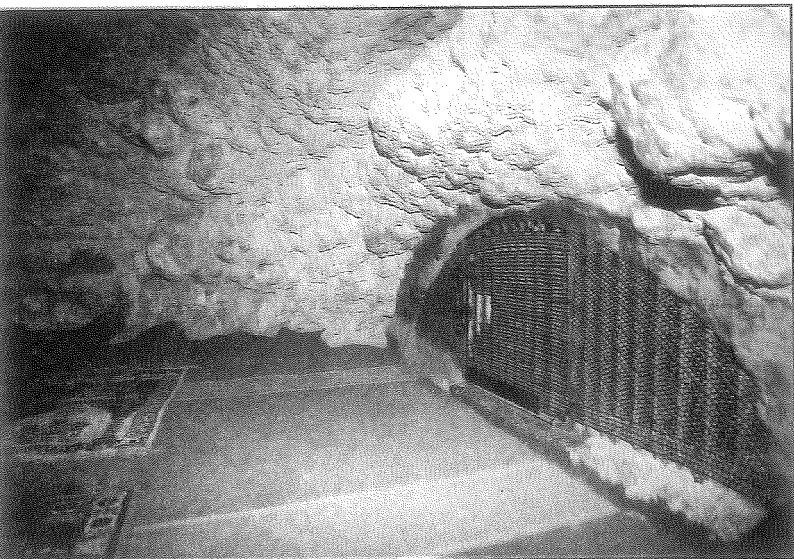
Urfa'da Eyyüb Peygamber mağarasından bir görünüm 1998

Yafa - Eyyûb Peygamber mevkiindeki magaranın dış görünüşü ve üzerindeki kubbe

Urfa'daki Hz. Eyyüb'a ait çile ve sabır mağarası

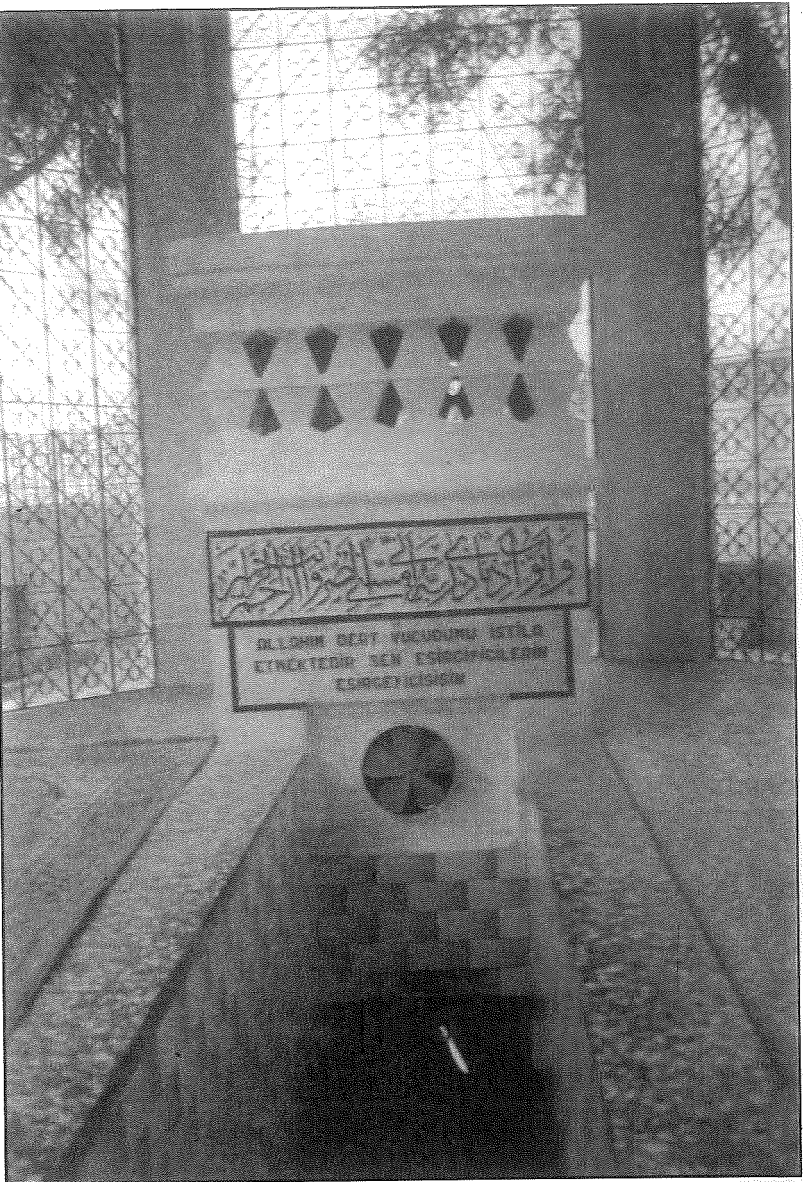
Hz. Eyyüb'un çile çektiği sabır mağarasının içi

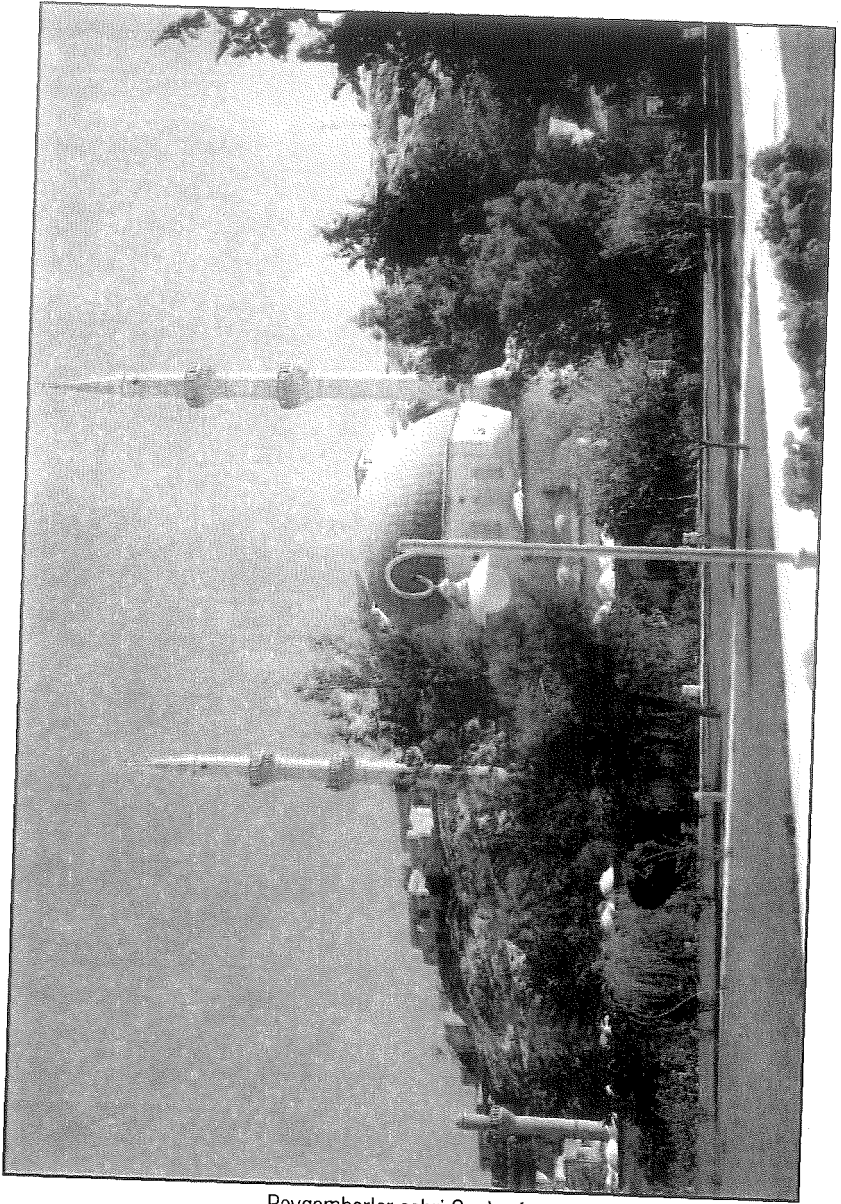
Şifalı Hz. Eyyüb kuyusu ve üzerindeki tarihi taşlar

Dergah camii

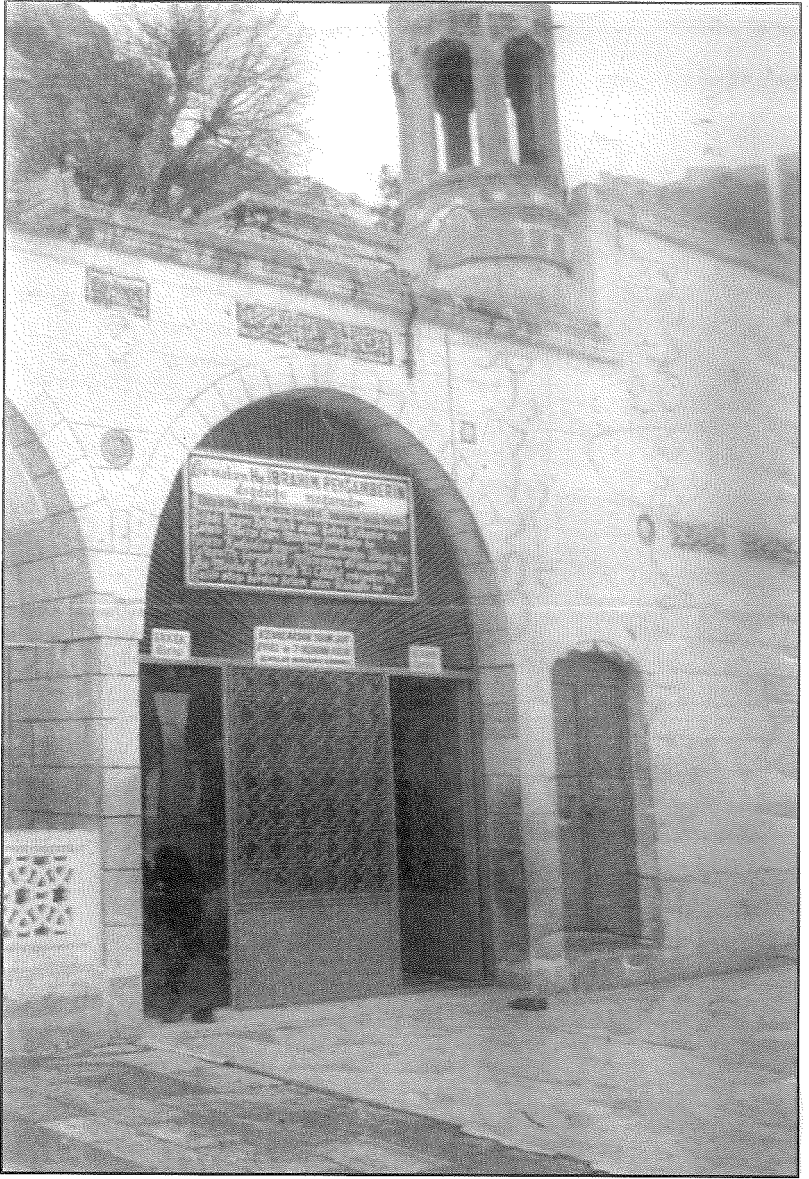
H. Eyyûb'un çile çektiği mağaranın girişi

Peygamberler şehri Şanlıurfa

Eyyüb peygamber camii

Hız. İbrahim'in doğduğu mağaranın dış görünüşü

Harran kalesi ve Harran öreni

Eyyüb peygamber mağarasının üzerindeki kubbe ve içindeki kitabeli kule'nin görünümü

ولادنگاه جد الانبیا زلفا قوری بومردسی

شفیع السراوان کادور جناب کربلانی آراکله بزرگواران بکلیه کورده بکلی

صلای

یوردنه

دعاه سالیان خورده

۱۳۱۳

۲۲ ریح الآخر ۱۳۵۱

مخارج راه صها صری

۲۴ آغوستوس ۱۹۳۲

Hız. İbrahim'in doğduğu yerin kitabesi - Mevlüthalil camii

URFA ve Hz. EYYÛB

